

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Fakulta ekonomická
Katedra regionálního managementu

Bakalářská práce

Demografická charakteristika venkovských oblastí vybraných okresů České republiky

Vypracovala: Lucie Švábová
Vedoucí práce: RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.

České Budějovice 2018

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lucie ŠVÁBOVÁ**
Osobní číslo: **E14299**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**
Název tématu: **Demografická charakteristika venkovských oblastí vybraných okresů České republiky**
Zadávající katedra: **Katedra regionálního managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Předmětem bakalářské práce "Demografická charakteristika venkovských oblastí vybraných okresů České republiky" je demografická charakteristika vybraných venkovských oblastí na základě demografických ukazatelů (jako jsou věkové složení obyvatelstva, struktura obyvatelstva, stárnutí obyvatelstva, počet obyvatel, porodnost, úmrtnost, migrace, sňatečnost, rozvodovost, potratovost apod.) a zhodnocení případných rozdílů mezi zjištěnými údaji.

Teoretická část je zaměřena na charakteristiku a vymezení pojmu venkov, na typologii českého venkova, na specifikaci jednotlivých demografických ukazatelů. V praktické části je pak zpracována demografická charakteristika venkovských oblastí jednotlivých regionů na základě získaných údajů a jejich následná komparace.

Metodika práce:

1. Studium odborné literatury a sepsání literární rešerše vztahující se k dotčené problematice.
2. V rámci bakalářské práce bude využito několik metodik. Především se bude jednat o metody analýzy a syntézy jakožto základní metody tvorby odborných prací. Metodu historickou a deskriptivní lze užít pro popis dosavadních poznatků ve zpracovávané oblasti, při práci s literaturou metody komparace a analogie.
3. Cílem bakalářské práce bude zhodnocení širších socioekonomických souvislostí analyzovaných území včetně jejich historického vývoje včetně jeho porovnání se současným aktuálním stavem který se promítá do současného stavu.
4. Potvrzení nebo vyvrácení hypotéz a zhodnocení výsledků. Výsledkem práce bude prokázat zda vybrané regiony vykazují nebo naopak nevykazují podobné demografické charakteristiky.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Cíle a metodika, 4. Analytická část, 5. Návrhy a doporučení, 6. Diskuze, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Přehled použité literatury, Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Rozsah pracovní zprávy: **40-50 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

1. Binek, J. (2007). Venkovský prostor a jeho oživení. Brno: Georgetown.
2. Binek, J. et al. (2010). Synergie ve venkovském prostoru: Přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských oblastí. (1st ed.). Brno: Garep, s. r. o.
3. Pěluha, M. et al. (2006). Rozvoj venkova v programovacím období 2007 - 2013 v kontextu reformy SZP EU. Dostupné z: <http://www.ireas.cz/download/publikace/pub037.pdf>.
4. Perlin, R. Vymezení venkovských obcí v Česku. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>.
5. Stimson, R. J. & Stough, R.R. Roberts, B.H. (2006). Regional economic development: analysis and planning strategy. (2nd ed.). Berlin: Springer.
6. Valka, M. (2011). Sociokulturní proměny vesnice. (2nd ed.). Brno: Masarykova univerzita.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Zuzana Dvořáková Líšková, Ph.D.**
Katedra regionálního managementu

Datum zadání bakalářské práce: **25. ledna 2016**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2018**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studená 13 (20)
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Eva Cudlinová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 23. října 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma Demografická charakteristika venkovských oblastí vybraných okresů České republiky jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu své kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V dne

.....

Lucie Švábová

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní RNDr. Zuzaně Dvořákové Líškové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod	3
2	Vymezení venkova	4
2.1	Definice venkova	4
2.2	Přístupy k vymezení venkova	5
2.3	Typologie venkova	8
2.3.1	Velikostní a polohová diferenciacce.....	8
2.3.2	Sídelní typologie	9
2.3.3	Historicko-sociologická typologie	10
2.3.4	Typologie vybavenosti obcí	11
2.3.5	Typologie podle potenciálu rozvoje	11
2.4	Formování českého venkova	13
3	Demografie	16
3.1	Definice demografie	16
3.2	Vztah demografie k venkovu	17
3.3	Struktura obyvatelstva podle pohlaví a věku.....	17
3.4	Struktura obyvatelstva podle vzdělání	18
3.5	Úmrtnost.....	19
3.6	Porodnost a plodnost	20
3.7	Potratovost	21
3.8	Sňatečnost	21
3.9	Rozvodovost.....	22
3.10	Migrace.....	22
4	Cíle a metodika	24
4.1	Cíl práce	24
4.2	Metodický postup	24
4.3	Výzkumná otázka práce	24
5	Vymezení venkovských oblastí vybraných okresů v rámci kraje Jižní Čechy	25
5.1	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu České Budějovice.....	26
5.2	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Český Krumlov	29
5.3	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Jindřichův Hradec.....	32
5.4	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Písek	35

5.5	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Prachatice	38
5.6	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Strakonice	41
5.7	Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Tábor	44
6	Porovnání venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje	48
7	Závěr	51
I.	Summary and keywords	53
II.	Seznam použitých zdrojů	54
III.	Seznam obrázků a tabulek	1

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je demografická charakteristika venkovských oblastí vybraných okresů České republiky. Vymezení venkovského prostoru není jednoduchým úkolem, protože je na venkovskou krajinu nahlíženo zcela různorodě. Z tohoto důvodu je možné o pojmu venkov mluvit jako o neuceleném a nejasném. Neexistence objektivní definice venkovské krajiny, ale také nekonkrétnost mezi tím, co ještě lze považovat za venkov a co je již považováno za město, je vnímáno jako hlavní problém. Z tohoto důvodu je velmi obtížné určit pevné hranice mezi těmito pojmy. Avšak, i když pro vymezení venkovské krajiny neexistuje žádná jednotná definice, pojem venkov vyvolává v mysli nejčastěji představy vesnic, dědin, krajin, lesů, neobdělávané půdy či vodních ploch. S venkovem jsou spojeny i specifické činnosti jako je například lesnictví, rybářství, zemědělství či rekreace (Pělucha et al., 2006).

Tato bakalářská práce je rozdělena do pěti kapitol. První dvě kapitoly se zabývají teorií. První kapitola – Vymezení venkova – uvádí definice venkova, popisuje přístupy vymezení venkova a pojednává o typologii a formování českého venkova. Druhá kapitola – Demografie uvádí definice demografie, co to demografie je a co je jejím předmětem. Dále definuje vztah demografie k venkovu a vymezuje základní demografické ukazatele, které se nejčastěji aplikují při demografické analýze obyvatelstva. Třetí kapitola popisuje cíle, metodiku a výzkumnou otázku práce.

Čtvrtá kapitola se věnuje praktické části – Vymezení venkovských oblastí vybraných okresů v rámci kraje Jižní Čechy, která na základě hodnoty hustoty zalidnění vymezuje venkovské oblasti v rámci okresů Jihočeského kraje. Následující podkapitoly – Demografické charakteristiky venkovských oblastí jednotlivých okresů (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor) Jihočeského kraje – zpracovávají získané údaje demografických ukazatelů za jednotlivé okresy Jihočeského kraje. Získávaná data jsou pouze za rok 2016. Poslední kapitola – Porovnání venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje porovnává získané údaje za okresy Jihočeského kraje za rok 2016 a vyvozuje případné rozdíly mezi jednotlivými venkovskými oblastmi okresů Jihočeského kraje.

2 Vymezení venkova

2.1 Definice venkova

Při definování venkova se lze setkat s různorodým vnímáním, z důvodu neucelenosti a nejasnosti vymezení tohoto termínu, a to jak mezi odborníky, jednotlivými státy či samotnými obyvateli venkova (Faltová Leitmenová, 2012).

Podle Blažka (1998, str. 81) se: *„venkov zdá být vším a ničím, dokud vyplňuje veškerou krajinu do vzniku měst. Obyvatelstvo má své vlastní jazyky, folklór a jiné rysy etnické svébytnosti, nemá však žádnou politickou identitu.“*

Venkov je definován na základě různých kritérií, Válka (2011, str. 43) hovoří o venkově jako o: *„prostoru, který zahrnuje jak krajinu, tj. nezastavěné území s podílem obdělávané a neobdělávané půdy, lesů a vodních ploch, tak i vlastní vesnická sídla.“* Dále Válka (2011, str. 43) uvádí, že venkov jako: *„harmonická rurální krajina, ztvárněná krásnou literaturou i výtvarným uměním, výsledek staletého soužití člověka a přírody, se zásadním způsobem proměnila se socializací venkova.“*

Perlín (2008, str. 2) obdobně jako Válka, popisuje, že: *„obecně lze venkov definovat jako prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla. Pojem venkov tedy integruje jak nezastavěné území, tak i zastavěné území malých sídel – vesnic.“*

Dle Binka (2007, str. 19): *„venkovský prostor, zjednodušeně označovaný jako venkov, je územím, tvořeným mozaikou sídel a krajiny mezi nimi. Svou prostorovou strukturou a charakterem hospodářství a společnosti je specifickou částí socioekonomické sféry, která pro podporu rozvoje vyžaduje také specifický přístup.“*

Pělucha, (2012, str. 46) označuje venkov jako rozsáhlý pojem: *„venkovem se označují nejen vesnice, ale i krajina. Venkov je však také často synonymem pro samostatná venkovská sídla – vesnice, dědiny, víscky...“* Dále Pělucha (2012, str. 47) uvádí, že vymezení venkovského prostoru není jednoduchým úkolem: *„chceme-li tedy venkov definovat, můžeme začít tím, že je to území či prostor. Dále je třeba toto území vymezit. Lze použít pozitivní a negativní přístup. Podle prvního je venkovem území s venkovským charakterem, podle druhého je venkovem vše, co není městem.“*

Faltová Leitmenová (2012, str. 10) uvádí, že dle Woodse (2010) venkov formují: *„venkované i „náplava“, farmáři, vlastníci půdy, venkovská pracovní síla, turisté a turistické atrakce, návštěvníci, tvůrci hospodářské politiky, média a také akademičtí*

výzkumníci.“ Faltová Leitmenová (2012, str. 10) zdůrazňuje, že: „venkovská území vykazují jedinečný kulturní, hospodářský a sociální potenciál a mimořádnou pestrost aktivit, stejně jako velké přírodní bohatství.“

Pělucha, (2012, str. 48) uvádí ve své knize definici dle Cuhrové (2003), která považuje venkov za: „území bez pevných hranic, území proměnlivé v čase i prostoru.“

Pělucha et al., (2006, str. 13) definuje venkov jako: „venkovskou krajinu, která zahrnuje malá města a vesnice a jejíž část je využívána k zemědělským činnostem, lesnictví, rybářství a rybníkářství, k rekreačním činnostem, k hospodářským a sociálním činnostem venkovských obyvatel a dalším činnostem. Musíme si však uvědomit, že postupně dochází ke zvyšování podílu venkovského obyvatelstva, jejichž příjmy nezávisí pouze na zemědělské činnosti. Nesmí tedy docházet ke shodnému označování venkova a zemědělství.“

V knize Regional development in rural areas: analytical tools and public policies autoři uvádějí, že venkovské oblasti se neustále mění a představují podstatnou část světové plochy. Zaujímají celkem 37,7 % veškeré zemědělské půdy. Dále popisují, že se venkovské oblasti vyznačují vysokou rozmanitostí. Obsahují téměř veškeré zdroje nezbytné pro lidskou existenci, například jídlo, zdroje energie či kovy a polymery nezbytné pro výrobní procesy (Torre & Wallet, 2016).

2.2 Přístupy k vymezení venkova

„Dosavadní přístupy k vymezení venkova v ČR jsou velmi diferencované a nejsou ani kodifikovány a ani neexistuje obecně vnímaná hranice mezi venkovem a městem. Vymezení území na urbanizovaný a rurální prostor je těsně svázáno s historickými, politickými, kulturními a administrativními souvislostmi vývoje, a proto proces stanovení jednotné definice postupuje vpřed velmi pomalu.“ (Perlín, 2018)

Problémem je určení hranice mezi venkovem a městem, poněvadž nelze přesně definovat co je ještě venkov, a co je již město. Neexistuje žádná objektivní hranice či soudobá definice pro pojem venkov (Bínek, 2007).

Načež i Kouřilová (2012, str. 16) uvádí, že: „venkovský prostor není jednotný a rozděluje se na oblasti relativně prosperující v zázemí nebo blízkosti velkých měst či významnějších dopravních tahů, venkovské oblasti středně odlehlé a venkovské oblasti periferní s nejnižším potenciálem pro další rozvoj.“

Binek et al., (2010, str. 18) popisuje, že: „projekt Synergie chápe venkovský prostor jako prostor mimo spojitá městská území. V rámci venkovského prostoru lze geograficky vymezit různá venkovská území s určitým charakterem osídlení, hospodářství, krajiny, se specifickou historií, kulturou“.

Pělucha et al., (2006, str. 12) poznamenává, že: „venkovské oblasti můžeme charakterizovat jedinečnými kulturními, hospodářskými a sociálními vazbami, zvláštními řemeslnými aktivitami, krajinnou rozmanitostí – to vše určuje kapacitu pro další rozvoj.“

Obecným přístupem, který neumožňuje zcela přesné vymezení prostoru na venkovský a městský se obvykle používají ukazatele hustoty zalidnění (Perlín, 2008).

Definice OECD rozděluje oblasti na tři typy, dle procenta zastoupení populace žijící na venkově:

- **Převážně venkovské oblasti** více než 50 % populace žijící ve venkovském prostoru.
- **Významně venkovské oblasti** 15 – 50 % populace žijící ve venkovském prostoru.
- **Významně urbanizované oblasti** méně než 15 % populace žijící ve venkovském prostoru (Faltová Leitmenová, 2012, str. 10).

Perlín vymezuje venkov prostřednictvím pojmu venkovské sídlo, pomocí řadou znaků:

- **Urbanistické znaky** vymezují sídlo vysokým podílem rodinných domů, málo vyvinutou uliční sítí a vysokým podílem zeleně. Společenské a kulturní centrum sídla je tvořeno navesí, která je dominantním prostorem sídla.
- **Architektonické znaky** udávají, že dominancí sídla jsou nízkopodlažní zástavby v individuálních rodinných domech. Nízkopodlažní zástavby nemají vybudované přízemí, které slouží k obchodní činnosti či ke službám, ale oproti tomu jsou vybaveny hospodářským zázemím. Tradiční venkovský dům disponuje dvorem a zahradou.
- **Sociální znaky**, které určují mnohem užší sociální kontakty mezi jednotlivými obyvateli.
- **Ekonomické znaky**, kde převládající činností je zemědělství a primární výroba potravin a zároveň významný podíl ekonomicky aktivních osob vyjíždí do zaměstnání mimo toto sídlo.

- **Historické znaky** definují, že vesnice, které v minulosti nezískaly městská práva, jsou vesnicemi. Oproti tomu sídla, která městská práva získala, se stala městy.
- **Administrativní znaky** udávají, že za vesnice se považují ty obce, které stát neurčí jako města. Městy jsou ty obce, které stát jako města definuje, a mají tak právo používat městská práva a městský znak.
- **Statistické znaky**, které popisují ukazatele, například hustota zalidnění či počet obyvatel (Perlín, 2008).

Pělucha, (2012, str. 46) ve své knize uvádí, že dle výzkumu *Obrazy života: „je venkov spojován s pojmy zemědělství, prostor, krajina, příroda a volnost. Je hodnocen jako dobré místo pro život, většina respondentů jej považuje za svůj domov.“*

V publikaci *Venkov na prahu 21. století* se autor odkazuje na Hudečkovou (1995), která popisuje znaky venkovských a zemědělských oblastí. Řadí mezi ně přírodní a jednoduché prostředí. Rozptýlené osídlení, formou vesnice, osad a jednotlivých dvorů. Velikostí do 2 – 5 tisíc obyvatel. Dalším charakteristickým znakem je vybavenost sídel, tu popisuje jako nedostatečnou s nekompletní infrastrukturou. Ve venkovských a zemědělských oblastech je nejčastější formou bydlení v osobním vlastnictví, a to převážně v rodinných domech. Posledním uvedeným znakem je práce, kdy je pracoviště nejčastěji totožné s obydlím a blízko rodiny (Pělucha, 2012).

Venkov lze formovat na základě různých vědních oborů, například prostřednictvím přístupu sociologického, lingvistického či dle přístupu, který zdůrazňuje propojení člověka s krajinou. Dle sociologického přístupu je venkov vymezen základní definicí ve Velkém sociologickém slovníku. Uvádí, že venkovské prostředí je neobydlené, s menší hustotou obyvatel a situované mimo město. Dále popisuje, že je venkov orientován na zemědělství. Dle definice je venkov oproti městu vymezen jiným životním stylem, který je spojený s přírodou či sociální strukturou. Lingvistický přístup popisuje, jak je slovo venkov odvozováno a co přibližuje v jiných jazycích. Přístup, podle kterého je venkov také formován, je propojení člověka s krajinou. Uvádá, že venkov je kulturní krajinou. To znamená, že dle tohoto přístupu byl venkov přetvořen člověkem a vznikla krajina lidská (Pělucha, 2012).

„Venkovské oblasti nejen v EU můžeme charakterizovat jako oblasti zaostávající za městskými oblastmi z hlediska vývoje příjmů a zaměstnanosti; často se jedná o oblasti, které mají hodnotu z environmentálního pohledu. Venkovské oblasti můžeme také často

charakterizovat jako oblasti s nízkou hustotou obyvatel, oblasti s migračním deficitem mladých a odborně kvalifikovaných lidí. Často uváděným důvodem zaostávání venkovských oblastí je nízký aglomerační potenciál, nedostatek lidského kapitálu a nízká vybavenost infrastrukturou.“ (Pělucha et al., 2006, str. 12)

Během posledních desetiletí se svět značně změnil z ekonomické stability a jistoty do světa rostoucí nejistoty a silné konkurence. Z tohoto důvodu některé regiony, a to jak hlavní metropolitní města, tak i venkovské oblasti se více zabývají otázkami tykající se získáváním či přilákáním nových firem, vytvářením nových pracovních příležitostí, zvýšením lidského kapitálu, usnadněním a udržením rozvoje či zlepšením růstu konkurenceschopnosti (Stimson, Stough, & Roberts, c2006).

2.3 Typologie venkova

Dle Binka (2007) typologie venkova zobrazuje různé úhly pohledu jeho vnímání. Základním cílem typologie je konstruovat souhrn hledisek venkovského prostoru, které jsou východiskem pro realistický rozvoj venkova.

Binek ve své publikaci uvádí, že základní typologie je vyjádřena pomocí dopravní polohy obcí a je členěna dle počtu obyvatel v obci daného roku. Další uvedená typologie vychází z polohy obcí v sídelní struktuře. Jiná studuje vývoj kulturní a sociální charakteristiky dané oblasti. V neposlední řadě popisuje typologii, která stanovuje kvalitu života na venkově (Binek, 2007).

Perlín definuje typologii dle čtyř hlavních komponent – velikost, růst, lidský potenciál a bydlení (Perlín, 2010).

2.3.1 Velikostní a polohová diferenciac

Velikostní a polohová diferenciac je dle Binka základní typologií venkovského prostoru a jsou udávány souhrnně, protože je důležité znát kombinaci těchto dvou kritérií při analýze venkovského prostoru. Velikostní diferenciac obce je členěna dle daného počtu obyvatel obce ke konci daného roku. Polohová typologie vesnice je vyjádřena dopravní dostupností obcí, do které je nutné zařadit i situování v krajině, omezující podmínky, vnímání situace místního obyvatelstva a také specifické místní zdroje (Binek, 2007).

Tabulka 1: Velikostní a polohová typologie

Velikostní kategorie		Polohové kategorie	
1	0 – 199	A	Zázemí měst
2	200 – 499	B	Obce s velmi dobrou dopravní polohou
3	500 – 999	C	Obce s průměrnou dopravní polohou
4	1 000 – 1 999	D	Obce se špatnou dopravní polohou
5	2 000 – 2 999		

Zdroj: Binek, Venkovský prostor a jeho oživení

2.3.2 Sídelní typologie

Dalším způsobem, jak nahlížet na typologii venkovského prostoru je dle Binka sídelní typologie, která je vyvozována z polohy obcí vzhledem k urbanizačním osám a urbanizovaným územím. Sídelní diferenciaci lze rozdělit do pěti odlišných kategorií, kdy každá kategorie charakterizuje odlišné předpoklady pro rozvoj:

- *„Sídla v suburbánním území jádra – Sídlu vykazuje předpoklady pro významný rozvoj rezidenčních funkcí, pro které je přípustné vymezit rozvojové zastavitelné plochy v návaznosti na zastavěné území sídla. Pokud sídlu vykazuje schopnost generovat potenciál pracovních míst odvozený z velikosti sídla a jeho dopravní vybavenosti, je přípustné vymezit rozvojové plochy pro výrobní funkce. Pokud jsou v současně zastavěném území sídla nezastavěné plochy, které nejsou blokovány majetkovými vztahy, nebo ekologickými zátěžemi, resp. jinými limity, bude preferována dostavba těchto nezastavěných ploch.*
- *Sídla na hlavních urbanizačních osách – Sídlu vykazuje předpoklady pro významný celkový urbanistický rozvoj, pro který je přípustné vymezit rozvojové zastavitelné plochy v návaznosti na zastavěné území sídla jak pro funkce rezidenční, tak funkce výrobní. Pokud jsou v současně zastavěném území sídla nezastavěné plochy, které nejsou blokovány majetkovými vztahy nebo ekologickými zátěžemi, resp. jinými limity, bude preferována dostavba těchto nezastavěných ploch.*
- *Sídla na vedlejších urbanizačních osách – Sídlu vykazuje předpoklady pro celkový urbanistický rozvoj, pro který je přípustné vymezit rozvojové zastavitelné plochy v návaznosti na zastavěné území sídla pro funkce rezidenční. Pokud sídlu*

vykazuje schopnost generovat potenciál pracovních míst odvozený z velikosti sídla a jeho dopravní vybavenosti, je přípustné vymezit rozvojové plochy pro výrobní funkce. Pokud jsou v současně zastavěném území sídla nezastavěné plochy, které nejsou blokovány majetkovými vztahy nebo ekologickými zátěžemi resp. jinými limity, bude požadováno přednostní využití těchto nezastavěných ploch.

- **Sídla mimo urbanizační osy** – Sídlu nemá předpoklady pro celkový urbanistický rozvoj, nad rámec současně zastavěného území. Přípustné je využívat pouze rezervy v zastavěném území sídla pro funkce rezidenční i výrobní. Pokud se ve vazbě na krajinu vyskytují předpoklady pro ekonomické aktivity související s využíváním krajiny, může být individuálně posouzena možnost využití volného území pro odpovídající funkci v návaznosti na zastavěné území sídla.
- **Sídla v marginálním území** – Sídlu nemá předpoklady pro celkový urbanistický rozvoj. Přesto je žádoucí udržet funkčnost sídla pro obhospodařování krajiny v nezbytné míře. Pro zajištění stability může využívat rezervy v zastavěném území sídla pro funkce rezidenční i výrobní. Pokud se ve vazbě na krajinu vyskytují předpoklady pro ekonomické aktivity bezprostředně související s využíváním krajiny, může být individuálně posouzena možnost využití volného území pro odpovídající funkci v návaznosti na zastavěné území sídla.“ (Binek, 2007, str. 25 – 26).

2.3.3 Historicko-sociologická typologie

Historicko-sociologická typologie formuluje základní historický vývoj a sociálně-ekonomické ukazatele, dle kterých rozděluje venkov na úrovni okresů (Faltová Leitmenová, 2012).

Binek (2007, str. 26) uvádí, že: „na základě historických, sociálních, ekonomických a fyzickogeografických kritérií identifikuje Perlín (2003) v českém venkovském prostoru několik základních typů venkovského osídlení.“

Binek (2007) uvádí základní typy venkovského osídlení, mezi které dle Perlína patří:

- **suburbánní zóna**, která je typická tím, že je v blízkosti velkých měst,
- **venkov v bohatých zemědělských oblastech** (české Polabí, dolní Podoří, Moravské úvaly a jihovýchodní část Moravy),

- **severní (bohaté) Sudety** (Ašský výběžek, Karlovarsko, severočeská konurbace, České středohoří, Liberecko, krkonošské a orlické podhůří, Jesenicko),
- **jižní (chudé) Sudety** (jihozápadní, jižní a jihovýchodní hranice Česka),
- **vnitřní periferie** (Rakovnicko, středo-české pomezí v okresech Příbram, Tábor, Benešov, Pelhřimov, Českomoravská vrchovina),
- **moravsko-slovenské pomezí.**

2.3.4 Typologie vybavenosti obcí

Typologie vybavenosti obcí je formována dle diferenciacních kritérií, které jsou výrazně účelové. Binek (2007, str. 26) uvádí jako příklad členění obcí podle vybavenosti dle Maříkové (2003): „*vybavenost obcí je důležitá z hlediska kvality života na venkově. Její podstatou je existence základních sociálních a ekonomických služeb v obci.*“

Členění občanské vybavenosti dle Binka (2007, str. 26) je charakterizováno několika kategoriemi. První uvedenou je obec „*bohatá*“, která má základní i mateřskou školu, knihovnu, více obchodů a lékaře. Další kategorií je obec „*základní*“, zde je situována jak základní škola, tak i mateřská škola a alespoň jeden obchod. Následující kategorií je obec „*malá*“, která má pouze obchod, lékaře nebo základní školu s prvním stupněm vzdělání. Poslední kategorie je obec „*žádná*“, která nemá žádný základní prvek vybavenosti obce (škola, obchod či lékař).

2.3.5 Typologie podle potenciálu rozvoje

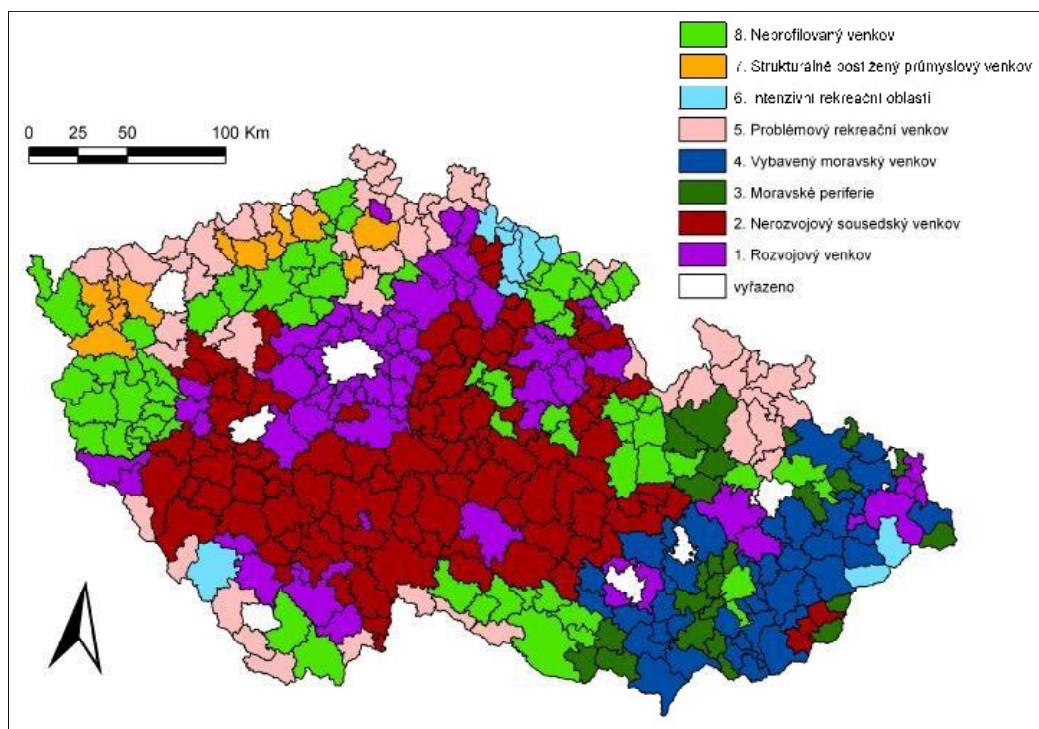
Perlín navrhl vlastní typologii venkovského prostoru podle potenciálu rozvoje podle vzájemného porovnání pozitivních a negativních komponent. Formuloval čtyři hlavní komponenty (velikost, růst, lidský potenciál, bydlení) z nichž lze teoreticky určit šestnáct typů, což se jevilo jako neúnosné. Z toho důvodu Perlín shodné typy sloučil a formuloval osm základních typů venkovského prostoru (Perlín, 2010).

Faltová Leitmanová, (2012, str. 12) zmiňuje osm typů venkovského prostoru v České republice, která byla vytvořena Perlínem (2010):

- **Rozvojový venkov**, který je charakterizován výrazným populačním a hospodářským růstem. Rozvojový venkov je situován v okolí největších měst. Populace zde dosahuje nejvyššího indexu vzdělanosti a nejnižší míry nezaměstnanosti.

- **Nerozvojový sousedský venkov** je například část vnitrozemí Čech (oblast jižně od Prahy, na východě sahá až po Českomoravskou vrchovinu). Dále je tvořen většinou hospodářsky slabých území ležících u hranic krajů.
- **Moravské periferie** jsou specifickým typem venkovského prostoru, který je vyhraněn pouze na území historických zemí Moravy a Slezska a další část území ležících při hranicích.
- **Vybavený moravský venkov** je zcela moravsko-slezský typ.
- **Problémový rekreační venkov** je formován velkou částí českého pohraničí, které bylo dosídlené po druhé světové válce. Pro tento typ venkovského prostoru jsou charakteristické populačně větší obce s nejnižším podílem trvale obydlených domů a druhým nejvyšším rekreačně-turistickým potenciálem.
- **Intenzivní rekreační oblasti**
- **Strukturálně postižený průmyslový venkov** je charakterizován obdobně jako problémový rekreační venkov. Je definován nejnižšími hodnotami indexu vzdělanosti, vysokou mírou nezaměstnanosti.
- **Neprofilovaný venkov** jsou obce s podprůměrnou občanskou vybaveností. Neprofilovaný venkov je typ venkovského prostoru s malým potenciálem rozvoje, jeho charakter je nejasný a do budoucna nejistý.

Obrázek 1: Typologie venkovského prostoru podle potenciálu rozvoje

Zdroj: <http://geography.cz/wp-content/uploads/2011/04/typologie.pdf>

2.4 Formování českého venkova

Dle Perlína se český venkov a venkov v jiných oblastech Evropy na první pohled neliší. Český venkov byl původně charakterizován dominantní zemědělskou funkcí, kterou ale ztratil v 19. století při průmyslové revoluci. Venkov byl pak následně formován a přeměňován. V současnosti venkov zastává mnohem více funkcí.

V období poslední čtvrtiny 19. století až do II. světové války industrializace společnosti vyvolala výrazné zvýšení produktivity zemědělství. Rostla životní úroveň obyvatelstva, která vedla k růstu počtu obyvatelstva v městech i na venkově. Růst obyvatelstva na venkově vedl k růstu počtu pracovních sil. Docházelo ale k rychlé migraci venkovského obyvatelstva do měst, z důvodu nenalezení pracovní příležitosti v zemědělství či příbuzných oborech. Města tuto vlnu migrace venkovského obyvatelstva uvítala, protože potřebovala velké množství pracovních sil pro rozvíjející se průmyslovou výrobu. V tomto období bylo zároveň zemědělství na českém venkově stabilizované a rozvíjely se i nezemědělské činnosti spojené s jednoduchou průmyslovou výrobou nebo stavebnictvím. Na venkově také rostla společenská aktivita a zároveň vznikaly spolky se sportovním zaměřením (Sokol), osvětové a národnosti spolky (Beseda, Osvětové spolky) či spolky dobrovolných hasičů. Proto je první polovina tohoto století označována jako období aktivní spolkové činnosti. Sídlní struktura českého venkova byla formována na základě uspořádání volné krajiny a doby svého vzniku (12. – 14. století). Český venkov je charakterizován malými sídly (30 až 100 obytných domů) a poměrně hustou sítí menších měst (3000 až 10 000 obyvatel). Česká sídlní struktura je nejednotná (oddělené části venkovských obcí – malé skupiny domů). Za výrazný zásah do českého venkova je považován odsun Čechů ze Sudet v říjnu 1938. Museli opustit své domy a statky v oblasti Sudet, které připadly Velkoněmecké říši. Obyvatelé venkova byli na základě politického rozhodnutí zbaveni majetku, který tvořil podstatu jejich společenského postavení. Dalším zásahem do venkovského prostoru a jeho stability byl odsun Němců ze Sudet po II. světové válce, který byl také vyvolán politickým rozhodnutím. Odsun znamenal ztrátu kulturní a sociální kontinuity vývoje spolupráce Čechů a Němců, změnu vlastnických vztahů, propad zemědělství a průmyslové výroby, a také výrazný pokles počtu obyvatel. Výsledkem odsunu bylo například to, že sídla ztratila svou přirozenou demografickou základnu, snížil se počet obyvatel a později i některá sídla zanikla, nebo také došlo ke zvýšení míry kriminality v Sudetech.

Idea kolektivizace a společné družstevní hospodářství započalo v roce 1948 a trvalo až do roku 1953 a bylo razantní změnou života obyvatel na venkově. Po roce 1948 byla na celém českém venkově vynucována prvotní sovětská idea kolektivizace a združstevnění zemědělské výroby. Idea kolektivizace vychází z opodstatněného předpokladu, že na větších zemědělských pozemcích je možné dosáhnout vyšší produktivity práce. Důsledkem byl nenávratný ekonomický a společenský zásah do stabilního a konzervativního způsobu života obyvatel na celém českém venkově. Na základě politického rozhodnutí byla kolektivizace prováděna velmi razantními postupy proti soukromému hospodaření a všem, kteří neprojeví zájem do těchto družstev vstoupit (velcí sedláci). Z toho důvodu nastala na venkově změna sociální struktury, došlo k přerušení stability a sociálního vývoje na vesnici. Dále byly omezeny aktivity spolků a neformálních sdružení. Z ekonomického hlediska byla kolektivizace považována za úspěšnou. Hlavním důvodem bylo spojení jednotlivých polí za velmi krátkou dobu či rychlé zvýšení produktivity práce. Ve vnitrozemí vznikala zemědělská družstva, v Sudetských oblastech a v okolí velkých měst vznikaly Státní statky, jejichž vlastníkem byl stát. Po období kolektivizace nastává období socializace do roku 1970. Socializace je považováno za období stabilního vývoje venkovského prostoru v České republice. Na venkově nastává stabilizace ekonomických a sociálních vztahů. Družstva za pomoci modernější techniky zvyšují produktivity práce. Výroba je pod kontrolou státu. V období socializace začíná nábor do těžkého průmyslu a těžby či strojírenství, následkem uvolnění pracovních zdrojů ze zemědělské výroby. Odchodem mladé generace dochází k poklesu počtu obyvatel venkovského prostoru. V roce 1970 až 1990 následně začínají vznikat velké zemědělské závody, obchody či služby. Ve větších obcích jsou budována nákupní střediska a současně ubývá počet drobných provozoven obchodů či restaurací. Z toho důvodu dochází ke ztrátě sociálního významu vesnice. Dále se zde koncentrují výstavby vodovodů, kanalizací, bytových domů či rekonstrukce škol. Oproti tomu v malých vesnicích, mimo dominující centra, je investiční aktivita omezena. V období 1970 až 1990 byl rozvoj menších sídel omezován, z důvodu aplikace střediskové soustavy. Středisková soustava byla nástrojem používaným k umělému utlumení rozvoje menších sídel. Aktivita spolků se stala formální či úzce souvisela s odbornou bází. Hlubší sociální vazby byly zcela odbourány. Typickému českému venkovu dominoval spolek Dobrovolných hasičů, tělovýchovné spolky se zaměřením na fotbal, dále spolky myslivců a chovatelů drobného zvířectva či spolky zahrádkářů. Společenské akce pro společnost zajišťoval Svaz žen. V tomto období započal jev chalupaření a chataření. Tyto aktivity,

kdy občan uskutečňoval své zájmy individuálně, byly jediné státem povolené. Chataření se koncentrovalo buď do chatových osad nebo do oblastí v blízkosti velkých měst, které byly turisticky aktivní. V 90. letech český venkov prodělal zásadní změny. Obnova demokracie se projevila v znovuzavedení obecní samosprávy. Samospráva obcí byla obnovena zákonem č. 367/1990 Sb., který nově definoval samosprávné kompetence obcí. Návrat k tradičním vlastnickým vztahům (obnova soukromého vlastnictví). Vydání zemědělských pozemků, které byly sloučeny v družstvo, potomkům majitelů. Vlastnická struktura zemědělské a lesní půdy je tedy charakteristická svou rozdrobeností. Obnova právního řádu se projevila v legislativních nástrojích. Například zvýšení kvality ochrany přírodního prostředí:

- změna systému skládkování v obcích (povolené a kontrolované skládky),
- hodnocení vlivu stavby na životní prostředí,
- ochrana ovzduší, lesa, krajiny.

Významný ekonomický a sociální dopad měla změna podmínek provozu veřejné dopravy (redukce veřejné dopravy):

- omezení počtu linek a spojů (maximálně dva spoje během pracovního dne, víkendy bez spojení),
- zrušení zlevněného jízdného,
- spolupodílení obcí na uhrazování ztrát dopravců z obecního rozpočtu (důsledkem hrozby dalšího omezení spojů).

V důsledku těchto stanovených podmínek osoby dojíždějící za prací začali více upřednostňovat individuální dopravu. Omezení spojů veřejné dopravy má sociální dopad na určité skupiny obyvatelstva a jejich přemístitelnost. Například malé děti dojíždějící do základních škol nebo starší osoby, především v důchodovém věku, kteří využívají veřejnou dopravu při cestách za nákupem, lékařem, pro léky. Další změnou byla změna struktury a sítě maloobchodu a služeb. Obnova malých obchodů, hospod, restaurací a dalších služeb (výrobních a nevýrobních) i v nejmenších lokalitách. Mezi nejfavorizovanější formy trávení volného času patří české chataření a chalupaření jakožto specifická forma agroturistiky (Perlín, 2008).

3 Demografie

3.1 Definice demografie

„Demografie je slovo řeckého původu. Je to složenina dvou slov – démos (lid), grafein (psát). Po přeložení do češtiny by to tedy byl lidopis.“ (Klufová, 2008, str. 7)

Dle Kalibové, Pavlíka & Vodákové (2009, str. 13) *„objektem demografického studia jsou lidské populace, které jsou ovšem objektem studia mnoha vědních oborů. Specifikem demografie je tedy zaměření na proces jejich reprodukce.“*

Roubíček (1997, str. 15) uvádí, že *„demografie je společenská věda, jejímž předmětem jsou tzv. demografické jevy a procesy, resp. zákonitosti, jimiž se tyto jevy a procesy řídí.“*

Demografie neboli vědecké studium lidských populací je studiem tří základních procesů, a to plodnosti, migrace a úmrtnosti, které jsou označovány jako demografické procesy (Poston & Bouvier, 2010).

Podobně i Kalibová (2006, str. 5) popisuje, že *„s procesem demografické reprodukce jsou spojeny demografické události (jevy). Kromě narození, úmrtí a potratu se za demografické události považují i sňatek, rozvod, ovdovění, nemoc apod., neboť mají přímý vliv na proces porodnosti a úmrtnosti.“*

Vystoupil a Tarabová (2004, str. 6) se domnívají, že *„předmětem demografie je demografická neboli populační reprodukce, kterou chápeme jako neustálou obnovu populací v důsledku probíhajících procesů rození a umírání.“*

Existuje řada jiných definic, které formulují předmět demografie. Podobně i Kalibová, Pavlík, & Vodáková (2009, str. 14) ve své knize popisuje, že *„například v pojetí D. Valentěje je předmětem demografie nejen demografická reprodukce jako výsledný proces, ale i podmíněnosti tohoto procesu a jeho důsledky. V takovém vymezení nemá demografie přesné hranice, přesahuje do jiných oborů nebo tyto obory do svého předmětu zahrnuje. Za hraniční disciplíny se považují například ekonomická demografie, lékařská demografie, případně tzv. sociologická demografie nebo sociální demografie. Geografie obyvatelstva, která studuje migraci a rozmístění obyvatelstva, je někdy zahrnována přímo do demografie.“*

3.2 Vztah demografie k venkovu

Pojem venkov je spojován s dvěma vývojovými trendy – vylidňování a stárnutí populace. Pělucha, ve své knize uvádí, že proces vylidňování byl dle statistických dat zastaven v polovině 90. let minulého století, avšak stále přetrvává v povědomí lidí. Naopak tvrdí, že migrační přírůstky venkovských obcí se trvale zvyšují. Dále upozorňuje na to, že stavy v daných regionech jsou razantně odlišné. Například pohraničí či vnitřní periférie jsou odlehlé oblasti venkova, proto zde stále může docházet k procesu vylidňování. Oproti tomu migrační přírůstky stěhováním lze zaznamenat v suburbanizačních zónách v okolí větších měst. Dle Pěluchy, proces stárnutí populace není vztahován jen k venkovským oblastem, ale i k městům, protože se jedná o obecný vývojový trend. Statistická data potvrzují, že stárne celá populace, avšak nejrychleji stárne populace největších měst a nejmenších obcí. Z tohoto důvodu je nutné předpokládat s nárůstem podílu starší generace. Pozornost je nutné věnovat mladým rodinám, aby neklesala porodnost, protože přítomnost mladých rodin s dětmi je klíčovým faktorem rozvoje (Pělucha, 2012).

Vzdělanost populace se řadí mezi další vývojový trend. Obecně se uvádí, že dosažené vzdělání venkovského obyvatelstva je horší než obyvatelstva žijícího ve městě. Pro venkovské oblasti je typické, že převládá obyvatelstvo se středním vzděláním bez maturity a obyvatelstvo se středním vzděláním zakončeným maturitou (Faltová Leitmanová, 2012).

3.3 Struktura obyvatelstva podle pohlaví a věku

Primární demografickou strukturu obyvatelstva tvoří struktura obyvatelstva podle věku a pohlaví. Strukturu obyvatelstva podle pohlaví lze definovat ukazatelem maskulinity. Ukazatel maskulinity udává podíl mužů v populaci, uvádí se zpravidla v procentech. Obdobně lze znázornit ukazatel feminity. Struktura obyvatelstva podle pohlaví, tedy zastoupení mužů a žen v populaci se během života mění. Záleží na těchto třech odlišných procesech:

- biologická zákonitost – narozených chlapců je více než dívek
- diferenční úmrtnost mužů a žen – demograficky vyspělé země mají téměř ve všech věkových skupinách vyšší intenzitu úmrtnosti mužů než žen (tzv. mužská nadúmrtost). Výsledným projevem je odlišná naděje dožití u mužů, tak i žen

- migrace – nejčastěji pracovní migrace, může mít dopad na zastoupení mužů a žen v populaci regionů nebo i zemí

Na zastoupení mužů a žen v populaci působí například i válečné konflikty či politická situace v zemi (Kalibová, 2006).

Dle A. G. Sundbärga (1900) je možné strukturu obyvatelstva podle věku definovat rozdělením populace do tří základních skupin:

- dětská – (0 – 14 let)
- reprodukční – (15 – 49 let)
- postreprodukční – (50 a více let)

Dle zastoupené dětské a postreprodukční složky lze definovat tři populační typy. Prvním z nich je progresivní typ. Je to přirozený typ věkové struktury. Je charakterizován výraznou převahou dětské složky, jejich vysokou úmrtností ihned po narození, malým procentem starých jednotlivců s malou nadějí dožití. S tímto typem věkové struktury se lze v současnosti setkat převážně v rozvojových zemích. V minulosti u historických a prehistorických populací. Dalším typem věkové struktury je stacionární typ, dětské a postreprodukční složky jsou prakticky v rovnováze. Posledním je regresivní typ, který je definován převahou postreprodukční složky nad dětskou.

Věková struktura populace není závislá pouze na porodnosti a úmrtnosti, ale i na migraci. Věkovou strukturu lze definovat jako statistické rozložení populace podle věku (Vystoupil, J., & Tarabová, Z., 2004).

3.4 Struktura obyvatelstva podle vzdělání

„Vzdělanost obyvatelstva se rozumí dosažený stupeň vzdělání. Za elementární vzdělání se považuje tzv. triviální vzdělání (znalost čtení, psaní a počítání) a v tomto smyslu byl ve sčítání lidu původně zjišťována tzv. gramotnost (znalost čtení a psaní). Jejím opakem je ngramotnost neboli analfabetismus (doslova neznalost abecedy).“ (Roubíček, 1997, str. 151)

Klufová (2008, str. 53) popisuje, že *„vzdělání bylo v historických dobách výsadou nepočetných vládnoucích sociálních skupin. Teprve v období humanismu byl proklamován požadavek vzdělání pro všechny jako jedno z lidských práv.“*

Celková vzdělanost roste, což působí i na rodinné či partnerské vztahy, například častější uzavírání sňatků, kdy žena dosáhla vyššího vzdělání než muž. Kromě pozitivních

faktorů, kterými jsou například vyšší možnost uplatnění na pracovním trhu, zlepšení životní úrovně či vyšší kvality života. Negativním faktorem je nepřipravenost na takové sociální změny. Dohledatelné jsou některé analýzy, které zobrazují určité spojení mezi růstem vzdělanosti žen a rozvodovostí (Klufová, 2008).

Dále Roubíček (1997, str. 151) uvádí, že „*obecně se rozeznávají tři stupně školství: školství prvního stupně (základní školství), školství druhého stupně (střední školství) a vysoké školství. Za charakteristiku vzdělanosti se pak považují podíly osob s nejvyšším dokončeným vzděláním 1.,2.,3. stupně.*“

Klufová (2008, str. 55) zmiňuje, že „*mezinárodní srovnávání vzdělanostní diference obyvatelstva je velmi obtížné, proto jednotlivé státy mají vlastní školské systémy i kritéria pro hodnocení úrovně vzdělání. Jedním z kritérií je při mezinárodních srovnávaních je míra gramotnosti, tj. podíl osob se znalostí psaní a čtení. Zpravidla se hodnotí z obyvatelstva ve věku 15 let a více let.*“

3.5 Úmrtnost

Úmrtnost aneb mortalita je definována jako počet zemřelých za dané časové období a populaci. Úmrtnost lze nejnadhěji formulovat obecnou neboli hrubou mírou úmrtnosti, která vyjadřuje poměr počtu zemřelých na tisíc obyvatel středního stavu dané populace ve sledovaném období. Hrubá míra úmrtnosti není zcela objektivní ukazatel vývoje úmrtnosti, příkladem je to, že se zvyšuje procento zastoupení starých osob v populaci (Koschin, 2000).

Úmrtnost dětí v prvním roce života je charakterizována ukazatelem kojenecké úmrtnosti. Ukazatel kojenecké úmrtnosti je označován jako kvocient kojenecké úmrtnosti a vyjadřuje počet zemřelých ve věku do jednoho roku na tisíc živě narozených stejného roku. Velikost kvocientu kojenecké úmrtnosti je jedním z nejdůležitějších ukazatelů životní úrovně dané země. Nízký stupeň značí, že je země ekonomicky vyspělá (vliv sociálního či životního prostředí). Protikladem jsou například země rozkládající se v regionu subsaharské Afriky (Vystoupil, J., & Tarabová, Z., 2004).

Vystoupil a Tarabová (2004, str. 64) uvádějí, že „*pro analýzu úmrtnosti je důležité znát zastoupení jednotlivých příčin úmrtí v populaci. Seskupení různých příčin smrti k odhadu stáří zemřelých použil poprvé J. Graunt. Za příčiny úmrtí dětí považoval např. křeče, krivici, zuby, nedonošenost, pravé a plané neštovice, spalničky apod.*“

3.6 Porodnost a plodnost

Roubíček (1997, str. 222) definuje porodnost neboli natalitu jako „*proces, který souvisí s populačním růstem. Jde o proces, který se podílí na celkové změně počtu živě narozených ke střednímu stavu obyvatelstva.*“

Dle Kalibové (2006, str. 27) „*úroveň porodnosti závisí zejména na plodivosti neboli fekunditě, což je schopnost muže a ženy родit děti. Její výsledný efekt, vyjádřený počtem narozených dětí se označuje plodnost neboli fertilita.*“

Dalším pojmem kromě porodnosti, plodnosti či plodivosti je bezdětnost. Bezdětnost je definována jako fyziologická neplodnost či úmyslný pokus nemít děti. Sterilita se u žen dělí na primární a sekundární (Klufová, 2008).

Dále Kalibová (2006, str. 27) uvádí, že „*počet dětí, který se určitému páru narodí, závisí nejen na jeho plodivosti, ale i na jeho reprodukčním (demografickém) chování.*“ (například plánované rodičovství).

Plodnost a její vývoj souvisí s procesem modernizace. Modernizace je definována třemi základními oblastmi. První z nich je změna v oblasti kultury, to je například postoj k manželství, rozvodům či postoj k hodnotě rodiny a dítěte. Druhou je změna v oblasti technické, to jsou například různé druhy antikoncepčních metod či interrupcí. Poslední změnou je změna strukturální. Ty jsou charakterizovány změnami v organizaci společnosti, vzdělávání či cestování (Klufová, 2008).

„*Reprodukční období je značně rozsáhlé a jednotlivé populace se mohou lišit koncentrací do užších, ale rozdílných věkových skupin. Proto hodnotíme podrobně plodnost žen mírami plodnost podle věku. Do úvahy přitom bereme jak plodnost všech žen, tak manželskou plodnost.*“ (Vystoupil, 2004, str. 81)

Ukazatelem úrovně porodnosti je hrubá míra celkové porodnosti, která je definována jako podíl počtu všech narozených a střední stav obyvatelstva ve vymezeném období. Hrubá míra porodnosti se vyjadřuje v promile. Ukazatelem charakterizujícím porodnost je i hrubá míra porodnosti neboli hrubá míra živorodosti, kde jsou zahrnuti pouze živě narození. Ukazatel hrubé míry porodnosti není zcela vhodným pro analýzu, protože je ovlivněn předešlým vývojem porodnosti, úmrtnosti či migrací. Dalším ukazatelem, který se používá převážně v praxi je ukazatel obecné míry plodnosti. Je formulován jako podíl počtu živě narozených na 1000 žen v reprodukčním věku, či index

plodnosti, který je definován jako podíl počtu dětí ve věku 0 – 14 let a počtu žen v rodivém věku (Vystoupil, J., & Tarabová, Z., 2004).

Úhrnná plodnost porovnává plodnost dvou či více populací, definuje současnou plodnost a závisí na dané sociálně-ekonomické situaci. Konečnou plodnost charakterizuje úhrnná plodnost, která je počítaná pro určitou generaci (Klufová, 2008).

3.7 Potratovost

„Potratovostí se rozumí úmrtnost plodu, tj. ukončení těhotenství vynětím nebo vypuzením plodu v době od koncepce do takového vývojového stadia plodu, než je plod dle platných definic považován za dítě. Úroveň potratovosti úzce souvisí se způsoby omezování plodnosti, s propagací a šířením antikoncepčních prostředků a celkovým populačním klimatem v zemi.“ (Kalibová, 2006, str. 29)

Koschin (2000, str. 62) uvádí, že *„naše demografická statistika rozlišuje v zásadě tři typy potratů – samovolný (spontánní), umělé přerušování těhotenství (interrupce) a ostatní. Umělá přerušování těhotenství se ještě dělí na přerušování těhotenství kratších 8. týdnů (miniinterrupce) a po ukončení 8 týdnů těhotenství.“*

Hladina potratovosti je definována obecnou mírou potratovosti a specifickými mírami potratovosti. Obecná míra potratovosti vyjadřuje počet potratů na 1000 žen v reprodukčním věku. Index potratovosti vyjadřuje, jaký počet potratů připadne na jednoho narozeného, za kalendářní rok. Pro výpočet obecné míry potratovosti, tak i indexu potratovosti záleží na věkové struktuře (Klufová, 2008).

3.8 Sňatečnost

„Sňatek je demografickou událostí, která se nemusí uskutečnit u všech příslušníků sledované populace. Tím se liší od narození nebo úmrtí. Sňatek je dále událostí opakovatelnou u jedné a téže osoby. Pouze první sňatek je událostí neobnovitelnou.“ (Vystoupil, Tarabová, 2004, str. 70)

Kalibová (2006, str. 31) uvádí, že *„sňatek mohou uzavírat pouze osoby svobodné, rozvedené nebo ovdovělé. Tyto osoby tvoří tzv. sňatkuschopné obyvatelstvo. Minimální sňatkový věk je v ČR ztotožňován s věkem plnoletosti tj. 18 let a výjimky jsou možné pouze v odůvodněných případech, např. vzhledem k těhotenství partnerky.“*

Celkový počet uzavřených manželství je definován celkovým počtem sňatkuschopného obyvatelstva a také jeho strukturou podle věku a pohlaví. Složení a

velikost souboru sňatkuschopného obyvatelstva závisí na celkovém populačním vývoji a demografické reprodukci. Velikost sňatečnosti závisí na dané populační politice, politické a hospodářské situaci a systémem hodnot v dané zemi (Kalibová, 2006).

3.9 Rozvodovost

Kalibová (2006, str. 32) uvádí, že „rozvod představuje zákonný způsob zániku monogamního manželství. K rozpadu manželství však může dojít nejen rozvodem, ale i úmrtím jednoho či obou partnerů.“

Dále se Kalibová (2006, str. 32) zmiňuje, že „v úvahu je třeba brát i skutečnost, že počet statisticky zjištěných rozvedených manželství je nižší než počet rozpadlých manželství, neboť ve statistice nejsou zachycena manželství, která již *de facto* neexistují, ale nejsou rozvedena.“

„Úroveň rozvodovosti je závislá na celé řadě společenských a sociálních faktorů (tradice, náboženství, hodnotová orientace, zaměstnanost a vzdělání žen), na úrovni sňatečnosti, populační politice a na existující rozvodové legislativě.“ (Kalibová, 2006, str. 32)

Klufová (2008, str. 139) pojem úhrnná rozvodovost přesněji interpretuje jako „podíl sňatků, které by skončily rozvodem při dané neměnné rozvodovosti, úmrtnosti a struktuře vdáných a ženatých podle doby trvání manželství.“

Pro určení rozvodovosti daného obyvatelstva je nutné sledovat znaky: rozvodovost, průměrná délka trvání manželství v rocích a úhrnnou rozvodovost (Klufová, 2008).

3.10 Migrace

Migrace je definována primárně jako proces stěhování (proces přibývání a ubývání populace). Pro určení migrace je potřebné sledovat počet přistěhovalých a vystěhovalých, pak následným rozdílem těchto dvou jevů zjistíme přírůstek stěhováním. Migrace je charakteristická změnou trvalého nebo častého místa pobytu. Za migraci se nepovažuje přestěhování se do jiné ulice v rámci stejného města. Dále je migrace definována jako mechanický pohyb obyvatelstva a společně s přirozenou reprodukcí (vymíráním a porodností) tvoří proces reprodukce. Migrace se skládá z imigrace a emigrace. Imigrace je proces stěhování směrem do populace a emigrace je proces stěhování z populace (Klufová, 2008).

Mobilita neboli hybnost zahrnuje všechny druhy prostorových pohybů – přechodných, s různou periodicitou, za různým účelem či na různé vzdálenosti. Určitou formou prostorové mobility obyvatelstva je sezónní migrace a kyvadlová migrace. Sezónní migrace je charakterizována například prostorovými pohyby zemědělců s postupující sklizní. Kyvadlová migrace je charakterizována pravidelným dojížděním do zaměstnání, škol či za kulturou, zábavou, úřady, službami a zdravotnictvím. Dalším pojmem je dobrovolná a nedobrovolná migrace. Dobrovolná migrace je proces stěhování, který plyne z vlastní iniciativy. Nedobrovolná migrace znamená, že je populace nucena ke stěhování. Příkladem je vyhoštění – jednotlivci nebo skupina jsou nuceni opustit stávající místo bydliště. Dalším příkladem je evakuace – jde o plánované vyklizení veškerého obyvatelstva v dané oblasti. Cílem je uchránit obyvatelstvo například před přírodními katastrofami (povodně, zemětřesení) či válečnými událostmi. Dalšími pojmy jsou vnější a vnitřní migrace. Definují migraci obyvatelstva podle daného území. Vnější migrace je pohyb obyvatelstva přes hranice vyhraněné oblasti. Vnitřní migrace je pohyb obyvatelstva uvnitř hranic daného území (Roubíček, 1997).

4 Cíle a metodika

4.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je demografická charakteristika vybraných venkovských oblastí, na základě demografických ukazatelů a zhodnocení případných rozdílů mezi zjištěnými údaji.

Potřebná data pro demografickou charakteristiku venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje byla čerpána z Českého statistického úřadu, za zkoumaný rok 2016.

Dle získaných demografických dat venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje, došlo k vymezení venkovských oblastí v rámci okresů Jihočeského kraje. Dále byla zpracována analýza demografických dat jednotlivých venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje. Na závěr došlo k porovnání případných rozdílů mezi zjištěnými údaji.

4.2 Metodický postup

Byl stanoven následující metodický postup práce:

1. Studium odborné literatury a sepsání literární rešerše, která se vztahovala k dotčené problematice.
2. V rámci bakalářské práce bylo využito několik metodik. Metoda historická a deskriptivní, které byly použity pro popis dosavadních poznatků ve zpracované oblasti. Při práci s literaturou byly využity metody komparace a analogie.
3. Metoda analýz a kategorizace dat byla použita pro vlastní část práce. Dále byly zpracovány a graficky zobrazeny jednotlivé venkovské oblasti okresů Jihočeského kraje.
4. Potvrzení nebo vyvrácení výzkumných otázek a zhodnocení výsledků. Výsledkem práce bylo prokázat, zda vybrané regiony vykazují nebo naopak nevykazují podobné demografické charakteristiky.

4.3 Výzkumná otázka práce

Pro tuto bakalářskou práci byly stanoveny následující výzkumné otázky:

„Alespoň v jednom z okresů Jihočeského kraje žije ve venkovských obcích více než 50 % obyvatel.“

„Ve venkovských oblastech převažuje podíl městského nad venkovským obyvatelstvem.“

„Ve všech venkovských oblastech okresů Jihočeského žije více žen než mužů.“

5 Vymezení venkovských oblastí vybraných okresů v rámci kraje Jižní Čechy

Hodnota hustoty zalidnění je vhodným ukazatelem pro vymezení venkovských oblastí. Při vymezení je vhodnější sledovat menší jednotky, které lépe vystihují územní strukturu České republiky. Mezi menší jednotky patří například správní obvody pověřených obecních úřadů (POU) nebo správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) (Perlín, 2018).

Jako mezní hodnotu je vhodné aplikovat hodnotu hustoty zalidnění ze všeobecně uznávané mezinárodní definice vymezení OECD, která je založena na podílu obyvatelstva, které žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Na základě toho jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Úroveň lokální vymezuje obce s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Úroveň regionální je definice, která vymezuje regiony na:

- převážně venkovské, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích.
- významně venkovské, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu.
- výrazně městské, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu (ČSÚ, 2008).

Avšak vzhledem ke struktuře české sídelní soustavy je vhodné snížit hodnotu hustoty zalidnění z OECD navržené hodnoty 150 obyvatel/km² na hodnotu 100 obyvatel/km² (Perlín, 2018).

Pro vymezení venkovských oblastí vybraných okresů v rámci Jihočeského kraje je zvolen ukazatel hodnoty hustoty zalidnění. Na základě mezinárodní definice vymezení OECD je hodnota hustoty zalidnění 150 obyvatel/km² (snížená hodnota na 100 obyvatel/km²). Na základě dat uvedených v Tabulce 2 u vybraných okresů Jihočeského kraje – České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor, jsou uvedené hodnoty hustoty zalidnění u jednotlivých okresů Jihočeského kraje nižší než 150 obyvatel/km². Podle toho lze stanovit Jihočeský kraj za venkovskou oblast.

Tabulka 2: Hustota zalidnění okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016

	Jihočeský kraj	Okres České Budějovice	Okres Český Krumlov	Okres Jindřichův Hradec
Rozloha (km²)	10 057	1 639	1 614	1 944
Počet obyvatel (osoby)	638 782	191 945	61 155	91 125
Hustota zalidnění (osoby/km²)	63,5	117,1	37,9	46,9
	Okres Písek	Okres Prachatice	Okres Strakonice	Okres Tábor
Rozloha (km²)	1 127	1 377	1 032	1 326
Počet obyvatel (osoby)	70 870	50 695	70 697	102 295
Hustota zalidnění (osoby/km²)	62,9	36,8	68,5	77,1

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ.

5.1 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu České Budějovice

Okres České Budějovice se skládá celkem ze 109 obcí. Z nichž je 14 obcí, které mají více než 2 000 obyvatel a můžeme je tedy označit za města. Mezi obce s největším počtem obyvatelstva patří České Budějovice (93 470 obyvatel), Týn nad Vltavou (8 009 obyvatel), Hluboká nad Vltavou (5 253 obyvatel), Trhové Sviny (5 128 obyvatel), Lišov (4 296 obyvatel), Borovany (4 133 obyvatel) a Zliv (3 494 obyvatel). Zbýlých 102 obcí je možné rozdělit dle počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz Tabulka 3). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nacházel ve velikostní skupině 200 – 499 obyvatel (40 obcí) a žilo v nich 13 412 obyvatel. Oproti tomu nejvíce venkovských obyvatel (19 660 osob) bydlelo ve 13 obcích s počtem obyvatel mezi 1 000 – 1 999. Nejmenší obcí okresu České Budějovice je Vlkov s pouhými 31 obyvateli. Na území okresu České Budějovice jsou 3 obce s rozšířenou působností – České Budějovice, Trhové Sviny a Týn nad Vltavou. Nejvíce obcí do 2 000 obyvatel spadá do správního obvodu obce České Budějovice (69 obcí) a také zde žije největší počet obyvatel (158 976 obyvatel). K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích 50 677 obyvatel, tj. 35,5 % obyvatel z regionu. Z toho důvodu se okres České Budějovice řadí dle OECD mezi významně venkovské oblasti. Venkovských obcí je zhruba sedmkrát více než městských. Avšak

podíl venkovského a městského obyvatelstva v tomto okrese není srovnatelný. Obce s 2 000 a více obyvateli zaujímají větší podíl, žije zde 141 268 obyvatel v celkem 14 obcích. Oproti tomu v obcích do 1 999 obyvatel je podíl obyvatelstva skoro trojnásobně nižší (ČSÚ, 2018).

Tabulka 3: Venkovské obce okresu České Budějovice dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	21	40	21	13	7
počet obyvatel	2 491	13 412	15 114	19 660	17 485

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese České Budějovice žilo ke 31. 12. 2016 celkem 191 945 obyvatel, z toho 93 830 mužů a 98 115 žen. Podíl mužů a žen v okrese je odlišný – mužů je méně o 4 285. Nižší zastoupení mužů v okrese lze vysvětlit například pomocí diferenční úmrtnosti mužů a žen, která říká, že v demograficky vyspělých zemích je téměř vždy vyšší intenzita úmrtnosti mužů než žen (tzv. mužská nadúmrtnost) či například pracovní migrací, která může mít vliv na zastoupení mužů v regionu. Průměrný věk v regionu je 41,7 let. Průměrný věk žen a mužů se liší – průměrný věk žen je vyšší 42,9 let, oproti tomu průměrný věk mužů je nižší 40,4 let. Z pohledu hlavních věkových kategorií má nejvyšší podíl na obyvatelstvu skupina osob ve věku 15 – 64 let – celkem 65,7 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má skupina osob ve věku 65 a více let – celkem 18,3 % a nejnižší podíl zastoupení v obyvatelstvu má skupina osob věkové kategorie 0 – 14 let – celkem 16,1%. Okres České Budějovice vykazuje regresivní typ věkové struktury, z důvodu převahy postreprodukční složky nad dětskou (ČSÚ, 2018).

Tabulka 4: Věková struktura obyvatelstva v okrese České Budějovice k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres České Budějovice
0-14 let	16,1 %
15-64 let	65,7 %
65 a více let	18,3 %
Průměrný věk	41,7 let
Muži	40,4 let
Ženy	42,9 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres České Budějovice

K 31. 12. 2016 se v okrese České Budějovice narodilo celkem 2 167 živě narozených dětí. V Tabulce 5 je uvedeno, že počet živě narozených ve zkoumaném roce je vyšší, než počet zemřelých o 324 osob. V okrese České Budějovice je hrubá míra porodnosti celkem 11,3 promile. Přirozený přírůstek je v regionu kladný – celkem 324 osob. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci České Budějovice – celkem 85 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Zliv – celkem mínus 7 osob (ČSÚ, 2018).

Tabulka 5: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu České Budějovice

	Okres České Budějovice
Počet živě narozených	2 167
Porodnost (‰)	11,3
Počet zemřelých	1843
Úmrtnost (‰)	9,6
Přirozený přírůstek	324
Přirozený přírůstek (‰)	1,7

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres České Budějovice

Avšak zásluhu na populačním nárůstu je spíše na straně migračního přírůstku obyvatelstva. Saldo migrace je více než dvakrát vyšší než přirozený přírůstek. Počet přistěhovalých k 31. 12. 2016 činil 2 782 osob a počet vystěhovalých byl celkem 2 005 osob. Saldo migrace tak činilo celkem 777 osob. Celkový přírůstek je součtem přirozeného přírůstku a salda migrace a v okrese České Budějovice byl celkem 1 101 osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci Hluboká nad Vltavou, kde bylo zaznamenáno celkem 206 přistěhovalých a 131 vystěhovalých. Oproti tomu největší migrační úbytek byl registrován v obci České Budějovice, kde bylo zaznamenáno celkem 2 430 přistěhovalých a 2 558 vystěhovalých (ČSÚ, 2018).

Tabulka 6: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu České Budějovice

	Okres České Budějovice
Počet přistěhovalých	2 782
Počet vystěhovalých	2 005
Saldo migrace	777
Saldo migrace (‰)	4,1
Celkový přírůstek	1 101
Celkový přírůstek (‰)	5,8

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres České Budějovice

V Tabulce 7 jde vidět, že v roce 2016 bylo uzavřeno v okrese České Budějovice celkem 1 036 sňatků a bylo rozvedeno celkem 492 manželství. V roce 2016 bylo v regionu České Budějovice zaznamenáno celkem 746 potratů a index potratovosti byl 34,4 potratů na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 7: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu České Budějovice

	Okres České Budějovice
Počet sňatků	1 036
Sňatečnost (‰)	5,4
Počet rozvodů	492
Rozvodovost (‰)	2,6
Počet potratů	746
Potratovost (‰)	3,9
Index potratovosti	34,4

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

5.2 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Český Krumlov

Okres Český Krumlov se skládá celkem ze 47 obcí a počet obyvatelstva je 61 155 obyvatel. V okrese Český Krumlov je 7 obcí, které mají více než 2 000 obyvatel a můžeme je označit za města. Mezi obce s největším počtem obyvatelstva patří Český Krumlov (13 141 obyvatel), Kaplice (7 108 obyvatel), Větrní (3 952 obyvatel) a Velešín (3 877 obyvatel). Zbývajících 43 obcí lze rozdělit na základě počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz Tabulka 8). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nacházel ve velikostní skupině obce s 200 – 499 obyvateli (15 obcí) a žilo v nich celkem 5 403 obyvatel. Na rozdíl od toho, nejvíce venkovských obyvatel (13 526) bydlelo v 10 obcích s počtem obyvatel mezi 1 000 – 1 999. Obcí s nejmenším počtem obyvatel v okrese Český Krumlov je obec Zvíkov s 95 obyvateli. Na území okresu Český Krumlov se nacházejí 2 obce s rozšířenou působností – Český Krumlov a Kaplice. Nejvíce obcí spadá do správního obvodu obce Český Krumlov (32 obcí) a celkem 41 674 obyvatel. Z toho je celkem 28 obcí do 2 000 obyvatel s počtem obyvatelstva 23 552. Ve správním obvodu obce Kaplice celkem 15 obcí, z toho 13 obcí do 2 000 obyvatel s počtem obyvatelstva 8 496. K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích okresu Český Krumlov celkem 25 598 obyvatel, tj. celkem 41,9 % obyvatel okresu Český Krumlov. Proto můžeme o okrese Český Krumlov, na základě OECD, mluvit jako významně

venkovské oblasti. Venkovských obcí je v okrese Český Krumlov skoro šestkrát více než obcí městských. Avšak podíl venkovského a městského obyvatelstva není srovnatelný. Obce s 2 000 a více obyvateli zaujímají větší podíl obyvatel, a to 35 557 obyvatel v 7 obcích. Avšak v obcích do 1 999 obyvatel podíl obyvatelstva činí 25 598 ve 40 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 8: Venkovské obce okresu Český Krumlov dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	7	15	8	10	3
počet obyvatel	913	5 403	5 756	13 526	7 479

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese Český Krumlov žilo k 31. 12. 2016 celkem 61 155 obyvatel, z toho 30 773 mužů a 30 382 žen. Podíl mužů a žen v okrese Český Krumlov je téměř totožný. Průměrný věk v okrese je 41 let. Z toho průměrný věk mužů je 40 let a průměrný věk žen je 42,1 let. Nejvyšší podíl na obyvatelstvu má skupina osob ve věku 15 – 64 let – 66,6 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má skupina osob ve věku 65 a více let – 16,9 %. S nejnižším podílem zastoupení na obyvatelstvu má skupina osob ve věku 0 – 14 let – 16,4 %. V okrese Český Krumlov lze hovořit o stacionárním typu věkové struktury, protože dětské a postreprodukční složky jsou téměř v rovnováze. Nejvyšší průměrný věk v okrese Český Krumlov byl zaznamenán v obci Přední Výtoň (50 let). Naopak nejnižší průměrný věk v okrese Český Krumlov byl registrován ve dvou obcích – Pohorská Ves a Přídolí (36,2 let) (ČSÚ, 2018).

Tabulka 9: Věková struktura obyvatelstva v okrese Český Krumlov k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres Český Krumlov
0-14 let	16,4 %
15-64 let	66,6 %
65 a více let	16,9 %
Průměrný věk	41,0 let
Muži	40,0 let
Ženy	42,1 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Český Krumlov

V okrese Český Krumlov se k 31. 12. 2016 narodilo živě narozených 685 dětí. V Tabulce 10 je uvedeno, že počet živě narozených je vyšší než počet zemřelých, přirozený přírůstek je kladný a činí 79 osob. Hrubá míra porodnosti v okrese Český

Krumlov byla 11,2 promile s hrubá míra úmrtnosti byla 9,9 promile. Přirozený přírůstek je dán rozdílem porodnosti a úmrtnosti. V okrese Český Krumlov byl přirozený přírůstek celkem 1,3 promile. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci Český Krumlov – celkem 19 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Horní Planá – celkem minus 30 osob. Celkem v pěti obcích okresu Český Krumlov nebyl zaznamenán žádný přirozený přírůstek či úbytek (Boletice, Loučovice, Malšín, Rožmberk nad Vltavou a Srnín) (ČSÚ, 2018).

Tabulka 10: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Český Krumlov k 31. 12. 2016

	Okres Český Krumlov
Počet živě narozených	685
Porodnost (‰)	11,2
Počet zemřelých	606
Úmrtnost (‰)	9,9
Přirozený přírůstek	79
Přirozený přírůstek (‰)	1,3

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Český Krumlov

V okrese Český Krumlov byl počet přistěhovalých 983 osob a počet vystěhovalých byl 1 007 osob k 31. 12. 2016. Saldo migrace je záporné – minus 24 osob. Celkový přírůstek je dán součtem přirozeného přírůstku a salda migrace. V okresu Český Krumlov celkový přírůstek byl celkem 55 osob. Největší migrační úbytek byl registrován v obci Větrní (minus 46 osob), kde bylo zaznamenáno celkem 93 přistěhovalých osob a 139 vystěhovalých osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci Rožmitál na Šumavě (36 osob), bylo zaznamenáno celkem 44 přistěhovalých osob a 8 vystěhovalých osob. V okrese Český Krumlov nebyl zaznamenán žádný migrační přírůstek či úbytek, celkem ve čtyřech obcích (Boletice, Mirkovice, Přední Výtoň, Soběnov) (ČSÚ, 2018).

Tabulka 11: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Český Krumlov k 31. 12. 2016

	Okres Český Krumlov
Počet přistěhovalých	983
Počet vystěhovalých	1 007
Saldo migrace	-24
Saldo migrace (‰)	- 0,4
Celkový přírůstek	55
Celkový přírůstek (‰)	0,9

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Český Krumlov

Tabulka 12 uvádí, že v roce 2016 bylo v okrese Český Krumlov uzavřeno celkem 299 sňatků a bylo rozvedeno celkem 158 manželství. V roce 2016 bylo v okrese Český Krumlov zaznamenáno 250 potratů. Index potratovosti činil 36,5 na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 12: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Český Krumlov k 31. 12. 2016

	Okres Český Krumlov
Počet sňatků	299
Sňatečnost (‰)	4,9
Počet rozvodů	158
Rozvodovost (‰)	2,6
Počet potratů	250
Potratovost (‰)	4,1
Index potratovosti	36,5

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

5.3 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Jindřichův Hradec

Okres Jindřichův Hradec se skládá celkem ze 106 obcí. Hranici 2 000 a více obyvatel převyšuje celkem 10 obcí, které můžeme označit za města. Mezi obce s nejvyšším počtem obyvatelstva se řadí Jindřichův Hradec (21 568 obyvatel), Třeboň (8 366 obyvatel), Dačice (7 395 obyvatel), Suchdol nad Lužnicí (3 602 obyvatel), České Velenice (3 460 obyvatel) a Nová Bystřice (3 306 obyvatel). Zbylých 100 obcí je možné rozdělit dle počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz. Tabulka 13). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nahází ve velikostní kategorii obce s 0 – 199 obyvateli (45 obcí). V obcích žilo celkem 5 090 obyvatel. Naopak nejvíce venkovských obyvatel žilo (12 764 osob) ve 20 obcích ve velikostní kategorii obce s 500 – 999 obyvateli. Obcí s nejnižším počtem obyvatelstva v okrese Jindřichův Hradec se stala obec Drunče s pouhými 46 obyvateli. Na území okresu Jindřichův Hradec jsou 3 obce s rozšířenou působností – Dačice, Jindřichův Hradec a Třeboň. Nejvíce obcí spadá do správního obvodu obce Jindřichův Hradec (58 obcí) a celkem 47 242 obyvatel. Z toho je celkem 51 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 14 842 osob. Druhou největší obcí s rozšířenou působností je obec Třeboň. Ve správním obvodu obce Třeboň je celkem 25 obcí a 24 797 obyvatel. Z toho je celkem 21 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 7 578 osob. Nejmenší obcí s rozšířenou působností v okrese Jindřichův Hradec je obec Dačice. Ve správním obvodu obce Dačice se nachází

celkem 23 obcí a 19 086 obyvatel. Z toho je celkem 21 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 9 230 osob. K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích okresu Jindřichův Hradec celkem 43 428 obyvatel, tj., celkem 47,7 % obyvatel okresu Jindřichův Hradec. Z toho důvodu lze o okresu Jindřichův Hradec tvrdit, že se jedná o významně venkovskou oblast, dle vymezení OECD. Venkovských obcí je v okresu Jindřichův Hradec téměř desetkrát více oproti městským obcím. Podíl městského obyvatelstva výrazně převažuje nad obyvatelstvem venkovským. Obce s 2 000 a více obyvateli zaujímají větší podíl obyvatelstva (57 002 osob) v 10 obcích. Podíl obyvatelstva v obcích do 1 999 obyvatel je 34 123 osob v celkem 96 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 13: Venkovské obce okresu Jindřichův Hradec dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	45	26	20	5	4
počet obyvatel	5 090	8 512	12 764	7 757	9 305

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese Jindřichův Hradec žilo v roce 2016 celkem 91 125 obyvatel, z toho je 44 896 mužů a 46 229 žen. V okrese Jindřichův Hradec je podíl žen vyšší než mužů. Průměrný věk v okrese Jindřichův Hradec je 42,8 let. Nejvyšší průměrný věk v okrese Jindřichův Hradec byl zaznamenán v obci Rosička (52,5 let). Oproti tomu nejnižší průměrný věk byl zaznamenán ve dvou obcích – Horní Skrýchov a Županovice (34,8 let). Nejvyšší podíl na obyvatelstvu má skupina osob věkové kategorie 15 – 64 let – 65,2 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má věková kategorie osob 65 a více let – 20 %. Nejnižší podíl zastoupení má věková kategorie osob 0 – 14 let – 14,8 %. Okres Jindřichův Hradec vykazuje regresivní typ věkové struktury, z důvodu převahy postreprodukční složky nad dětskou (ČSÚ, 2018).

Tabulka 14: Věková struktura obyvatelstva v okrese Jindřichův Hradec k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres Jindřichův Hradec
0-14 let	14,8 %
15-64 let	65,2 %
65 a více let	20,0 %
Průměrný věk	42,8 let
Muži	41,5 let
Ženy	44,1 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Jindřichův Hradec

V okrese Jindřichův Hradec se k 31. 12. 2016 narodilo živě narozených 883 dětí. Počet zemřelých byl 907 osob. Přirozený přírůstek je záporný – minus 24 osob. Hrubá míra porodnosti byla 9,7 promile a hrubá míra úmrtnosti byla 9,9 promile. Přirozený přírůstek byl v okrese Jindřichův Hradec záporný – minus 0,3 promile. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci Jindřichův Hradec – 17 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Třeboň – minus 17 osob. V okrese Jindřichův Hradec nebyl zaznamenán žádný přirozený přírůstek nebo úbytek celkem ve 22 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 15: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okrese Jindřichův Hradec

	Okres Jindřichův Hradec
Počet živě narozených	883
Porodnost (‰)	9,7
Počet zemřelých	907
Úmrtnost (‰)	9,9
Přirozený přírůstek	- 24
Přirozený přírůstek (‰)	- 0,3

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Jindřichův Hradec

V okrese Jindřichův Hradec byl počet přistěhovalých 1 107 osob a počet vystěhovalých byl 1 317 osob. Saldo migrace je záporné – minus 210 osob. Celkový přírůstek byl v okrese Jindřichův Hradec k 31. 12. 2016 minus 234 osob. Největší migrační úbytek byl zaznamenán v obci Dačice (minus 78 osob), kde bylo registrováno celkem 108 přistěhovalých osob a 186 vystěhovalých osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci České Velenice (35 osob), bylo evidováno celkem 134 přistěhovalých osob a 99 vystěhovalých osob. Žádný migrační přírůstek nebo úbytek nebyl zaznamenán celkem v šesti obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 16: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Jindřichův Hradec

	Okres Jindřichův Hradec
Počet přistěhovalých	1 107
Počet vystěhovalých	1 317
Saldo migrace	- 210
Saldo migrace (‰)	- 2,3
Celkový přírůstek	- 234
Celkový přírůstek (‰)	- 2,6

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Jindřichův Hradec

K 31. 12. 2016 v okrese Jindřichův Hradec bylo uzavřeno 425 sňatků a sňatečnost byla 4,9 promile. Rozvedeno bylo 226 manželství a rozvodovost byla 2,5 promile. Celkem bylo zaznamenáno 318 potratů a index potratovosti byl 36,0 na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 17: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Jindřichův Hradec

	Okres Jindřichův Hradec
Počet sňatků	425
Sňatečnost (‰)	4,7
Počet rozvodů	226
Rozvodovost (‰)	2,5
Počet potratů	318
Potratovost (‰)	3,5
Index potratovosti	36,0

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

5.4 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Písek

Okres Písek je složen celkem ze 75 obcí. Hranici 2 000 a více obyvatel převyšují tři obce, která lze označit za města. Mezi obce s nejvyšším počtem obyvatelstva patří Písek (29 966 obyvatel), Milevsko (8 474 obyvatel) a Protivín (4 879 obyvatel). Zbývajících 72 obcí lze rozřadit na základě počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz Tabulka 18). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nachází ve dvou velikostních kategoriích. Obce s 0 – 199 obyvateli (28 obcí), žilo zde 3 655 osob. A obce s 200 – 499 obyvateli (28 obcí), žilo zde 8 304 osob. Oproti tomu nejvíce venkovských obyvatel žilo v 7 obcích řadících se do velikostní kategorie obce s 1 000 – 1 999 obyvateli, celkem 9 178 osob. V okrese Písek dle velikostní kategorie nebyla evidována žádná obec s 2 000 – 2 999 obyvateli. Obcí s nejnižším počtem obyvatelstva v okrese

Písek se stala obec Minice s pouhými 36 obyvateli. Na území okresu Písek se nachází dvě obce s rozšířenou působností – Písek a Milevsko. Nejvíce obcí spadá do správního obvodu obce Písek (49 obcí) a celkem 52 521 obyvatel. Z toho je celkem 45 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem 14 864 obyvatel. Druhou největší obcí s rozšířenou působností je obec Milevsko. Ve správním obvodu obce Milevsko je celkem 26 obcí a 18 349 obyvatel. Z toho je celkem 25 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 9 875 osob. K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích okresu Písek celkem 27 551 obyvatel, tj., celkem 38,9 % obyvatel okresu Písek. Z toho důvodu lze o okresu Písek tvrdit, že se jedná o významně venkovskou oblast, dle vymezení OECD. V okresu Písek je 24 venkovských obcí, oproti tomu obce městského významu jsou pouze 3, z toho lze určit, že venkovských obcí je osmkrát více než městských obcí. Avšak podíl městského obyvatelstva i tak převažuje nad obyvatelstvem žijícím ve venkovských obcích. Obce s 2 000 a více obyvateli zaujímají větší podíl obyvatelstva (43 319 osob) ve 3 obcích. Podíl obyvatelstva v obcích do 1 999 obyvatel je 27 551 osob v celkem 72 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 18: Venkovské obce okresu Písek dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	28	28	9	7	0
počet obyvatel	3 655	8 304	6 414	9 178	0

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese Písek žilo ke 31. 12. 2016 celkem 70 870 obyvatel, z toho je 34 902 mužů a 35 968 žen. V okrese Písek je podíl žen vyšší než mužů. Průměrný věk v okrese Písek je 43,2 let. Nejvyšší průměrný věk v okrese Písek byl zaznamenán v obci Minice (57,1 let). Oproti tomu nejnižší průměrný věk byl zaznamenán v obci Myslín (37,9 let). Nejvyšší podíl na obyvatelstvu má skupina osob věkové kategorie 15 – 64 let – 64,4 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má věková kategorie osob 65 a více let – 20,7 %. Nejnižší podíl zastoupení má věková kategorie osob 0 – 14 let – 14,9 %. Okres Písek vykazuje regresivní typ věkové struktury, z důvodu převahy postreprodukční složky nad dětskou (ČSÚ, 2018).

Tabulka 19: Věková struktura obyvatelstva v okrese Písek k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres Písek
0-14 let	14,9 %
15-64 let	64,4 %
65 a více let	20,7 %
Průměrný věk	43,2 let
Muži	41,7 let
Ženy	44,6 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Písek

V okrese Písek se k 31. 12. 2016 narodilo živě narozených 727 dětí. Počet zemřelých byl 738 osob. Přirozený přírůstek je záporný – minus 11 osob. Hrubá míra porodnosti byla 10,3 promile a hrubá míra úmrtnosti byla 10,4 promile. Přirozený přírůstek byl v okrese Písek záporný – minus 0,2 promile. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci Písek – 81 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Milevsko – minus 21 osob. V okrese Písek nebyl zaznamenán žádný přirozený přírůstek nebo úbytek celkem ve 13 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 20: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okrese Písek

	Okres Písek
Počet živě narozených	727
Porodnost (‰)	10,3
Počet zemřelých	738
Úmrtnost (‰)	10,4
Přirozený přírůstek	-11
Přirozený přírůstek (‰)	-0,2

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Písek

V okrese Písek byl v roce 2016 počet přistěhovalých 1 186 osob a počet vystěhovalých byl 1 046 osob. Saldo migrace je kladné – 140 osob. Celkový přírůstek byl v okrese Písek 129 osob. Největší migrační úbytek byl zaznamenán v obci Milevsko (minus 45 osob), kde bylo registrováno celkem 131 přistěhovalých osob a 176 vystěhovalých osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci Písek (47 osob), bylo evidováno celkem 762 přistěhovalých osob a 715 vystěhovalých osob. Žádný migrační přírůstek nebo úbytek nebyl zaznamenán celkem v sedmi obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 21: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Písek

	Okres Písek
Počet přistěhovalých	1 186
Počet vystěhovalých	1 046
Saldo migrace	140
Saldo migrace (‰)	2,0
Celkový přírůstek	129
Celkový přírůstek (‰)	1,8

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Písek

K 31. 12. 2016 v okrese Písek bylo uzavřeno 323 sňatků a sňatečnost byla 4,6 promile. Rozvedeno bylo 140 manželství a rozvodovost byla 2,0 promile. Celkem bylo zaznamenáno 232 potratů a index potratovosti byl 31,9 na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 22: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Písek

	Okres Písek
Počet sňatků	323
Sňatečnost (‰)	4,6
Počet rozvodů	140
Rozvodovost (‰)	2,0
Počet potratů	232
Potratovost (‰)	3,3
Index potratovosti	31,9

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

5.5 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu

Prachatice

Okres Prachatice se skládá celkem z 65 obcí. Hranici 2 000 a více obyvatel převyšují celkem 4 obce, které můžeme označit za města. Mezi obce s nejvyšším počtem obyvatelstva se řadí Prachatice (10 943 obyvatel), Vimperk (7 448 obyvatel) a Volary (3 810 obyvatel). Zbýlých 62 obcí je možné rozdělit dle počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz. Tabulka 23). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nahází ve velikostní kategorii obce s 0 – 199 obyvateli (25 obcí), kde v obcích žilo celkem 2 623 obyvatel. Naopak nejvíce venkovských obyvatel žilo (12 235 osob) v 8 obcích ve velikostní kategorii obce s 1 000 – 1 999 obyvateli. Obcí s nejnižším počtem obyvatelstva v okrese Prachatice se stala obec Lužice s pouhými 37 obyvateli. Na území okresu Prachatice jsou 2 obce s rozšířenou působností – Prachatice a Vimperk. Nejvíce obcí

spadá do správního obvodu obce Prachatice (44 obcí) a celkem 33 287 obyvatel. Z toho je celkem 39 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 12 797 osob. Druhou obcí s rozšířenou působností je obec Vimperk. Ve správním obvodu obce Vimperk je celkem 21 obcí a 17 408 obyvatel. Z toho je celkem 20 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 9 960 osob. K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích okresu Prachatice celkem 25 916 obyvatel, tj., celkem 51,1 % obyvatel okresu Prachatice. Z toho důvodu lze o okresu Prachatice tvrdit, že se jedná o převážně venkovské oblasti, dle vymezení OECD. Venkovských obcí je v okresu Prachatice skoro šestnáctkrát více oproti městským obcím. Podíl venkovského obyvatelstva převažuje nad obyvatelstvem městským. Obce s 0 až 1 999 obyvateli zaujímají větší podíl obyvatelstva (25 916 osob) v 61 obcích. Podíl obyvatelstva v obcích s 2 000 a více obyvateli je 24 779 osob, v celkem 4 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 23: Venkovské obce okresu Prachatice dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	25	21	7	8	1
počet obyvatel	2 623	6 948	4 110	12 235	2 578

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese Prachatice žilo ke 31. 12. 2016 celkem 50 695 obyvatel, z toho je 25 406 mužů a 25 289 žen. V okrese Prachatice je podíl žen a mužů téměř totožný. Průměrný věk v okrese Prachatice je 41,9 let. Nejvyšší průměrný věk v okrese Prachatice byl zaznamenán v obci Bohunice (56,7 let). Oproti tomu nejnižší průměrný věk byl zaznamenán v obci Pěčnov (33,5 let). Nejvyšší podíl na obyvatelstvu má skupina osob věkové kategorie 15 – 64 let – 66,3 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má věková kategorie osob 65 a více let – 18,2 %. Nejnižší podíl zastoupení má věková kategorie osob 0 – 14 let – 15,4 %. Okres Prachatice vykazuje regresivní typ věkové struktury, z důvodu převahy postreprodukční složky nad dětskou (ČSÚ, 2018).

Tabulka 24: Věková struktura obyvatelstva v okrese Prachatice k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres Prachatice
0-14 let	15,4%
15-64 let	66,3%
65 a více let	18,2%
Průměrný věk	41,9 let
Muži	49,7 let
Ženy	43,2 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Prachatice

V okrese Prachatice se k 31. 12. 2016 narodilo živě narozených 526 dětí. Počet zemřelých byl 490 osob. Přirozený přírůstek je kladný – 36 osob. Hrubá míra porodnosti byla 10,4 promile a hrubá míra úmrtnosti byla 9,7 promile. Přirozený přírůstek byl v okrese Prachatice kladný – 0,7 promile. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci Vimperk – 18 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Stachy – minus 9 osob. V okrese Prachatice nebyl zaznamenán žádný přirozený přírůstek nebo úbytek celkem ve 12 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 25: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okrese Prachatice

	Okres Prachatice
Počet živě narozených	526
Porodnost (‰)	10,4
Počet zemřelých	490
Úmrtnost (‰)	9,7
Přirozený přírůstek	36
Přirozený přírůstek (‰)	0,7

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Prachatice

V okrese Prachatice byl počet přistěhovalých 691 osob a počet vystěhovalých byl 770 osob k 31. 12. 2016. Saldo migrace je záporné – minus 79 osob. Celkový přírůstek byl v okrese Prachatice k 31. 12. 2016 – minus 43 osob. Největší migrační úbytek byl zaznamenán v obci Prachatice (minus – 128 osob), kde bylo registrováno celkem 182 přistěhovalých osob a 310 vystěhovalých osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci Nebahovy (25 osob), bylo evidováno celkem 34 přistěhovalých osob a 9 vystěhovalých osob. Žádný migrační přírůstek nebo úbytek nebyl zaznamenán celkem v šesti obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 26: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Prachatice

	Okres Prachatice
Počet přistěhovalých	691
Počet vystěhovalých	770
Saldo migrace	-79
Saldo migrace (‰)	-1,6
Celkový přírůstek	-43
Celkový přírůstek (‰)	-0,8

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Prachatice

K 31. 12. 2016 v okrese Prachatice bylo uzavřeno 251 sňatků a sňatečnost byla 4,9 promile. Rozvedeno bylo 106 manželství a rozvodovost byla 2,1 promile. Celkem bylo zaznamenáno 174 potratů a index potratovosti byl 33,1 na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 27: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Prachatice

	Okres Prachatice
Počet sňatků	251
Sňatečnost (‰)	4,9
Počet rozvodů	106
Rozvodovost (‰)	2,1
Počet potratů	174
Potratovost (‰)	3,4
Index potratovosti	33,1

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

5.6 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu Strakonice

Okres Strakonice je složen celkem ze 112 obcí. Hranici 2 000 a více obyvatel převyšují čtyři obce, která lze označit za města. Mezi obce s nejvyšším počtem obyvatelstva patří Strakonice (22 908 obyvatel), Vodňany (6 880 obyvatel), Blatná (6 648 obyvatel) a Volyně (3 033 obyvatel). Zbývajících 108 obcí lze rozřadit na základě počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz Tabulka č. 27). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nachází ve velikostní kategorii obce s 0 – 199 obyvateli (54 obcí), žilo zde 5 723 osob. Oproti tomu nejvíce venkovských obyvatel žilo v 41 obcích řadících se do velikostní kategorie obce s 200 - 499 obyvateli, celkem 12 757 osob. V okrese Strakonice, dle velikostní kategorie nebyla evidována žádná obec s 2 000 -

2 999 obyvateli. Obcí s nejnižším počtem obyvatelstva v okrese Strakonice se stala obec Kuřimany s pouhými 33 obyvateli. Na území okresu Strakonice se nachází tři obce s rozšířenou působností – Strakonice, Blatná a Vodňany. Nejvíce obcí spadá do správního obvodu obce Strakonice (69 obcí) a celkem 45 290 obyvatel. Z toho je celkem 67 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem 19 349 obyvatel. Druhou největší obcí s rozšířenou působností je obec Blatná. Ve správním obvodu obce Blatná je celkem 26 obcí a 13 708 obyvatel. Z toho je celkem 23 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 4 802 osob. Poslední obcí s rozšířenou působností je obec Vodňany. Ve správním obvodu obce Vodňany je celkem 17 obcí a 11 699 obyvatel. Z toho je celkem 15 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 3 214 osob. K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích okresu Strakonice celkem 31 228 obyvatel, tj., celkem 44,2 % obyvatel okresu Strakonice. Z toho důvodu lze o okresu Strakonice tvrdit, že se jedná o významně venkovskou oblast, dle vymezení OECD. V okrese Strakonice je 108 venkovských obcí, oproti tomu obce městského významu jsou pouze 4, z toho lze určit, že venkovských obcí je skoro dvacet sedmkrát více než městských obcí. Avšak podíl městského obyvatelstva i tak převažuje nad obyvatelstvem žijícím ve venkovských obcích. Obce s 2 000 a více obyvateli zaujímají větší podíl obyvatelstva (39 469 osob) ve 4 obcích. Podíl obyvatelstva v obcích do 1 999 obyvatel je 31 228 osob v celkem 108 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 28: Venkovské obce okresu Strakonice dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	54	41	8	5	0
počet obyvatel	5 723	12 757	6 205	6 543	0

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese Strakonice žilo ke 31. 12. 2016 celkem 70 697 obyvatel, z toho je 34 996 mužů a 35 701 žen. V okrese Strakonice je podíl žen vyšší než mužů. Průměrný věk v okrese Strakonice je 42,6 let. Nejvyšší průměrný věk v okrese Písek byl zaznamenán v obci Vacovice (57,8 let). Oproti tomu nejnižší průměrný věk byl zaznamenán v obci Měky nec (34, 5 let). Nejvyšší podíl na obyvatelstvu má skupina osob věkové kategorie 15 – 64 let – 65,2 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má věková kategorie osob 65 a více let – 19,4 %. Nejnižší podíl zastoupení má věková kategorie osob 0 – 14 let – 15,4 %.

Okres Strakonice vykazuje regresivní typ věkové struktury, z důvodu převahy postreprodukční složky nad dětskou (ČSÚ, 2018).

Tabulka 29: Věková struktura obyvatelstva v okrese Strakonice k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres Strakonice
0-14 let	15,4 %
15-64 let	65,2 %
65 a více let	19,4 %
Průměrný věk	42,6 let
Muži	41,2 let
Ženy	44,0 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Strakonice

V okrese Strakonice se k 31. 12. 2016 narodilo živě narozených 720 dětí. Počet zemřelých byl 760 osob. Přirozený přírůstek je záporný – minus 40 osob. Hrubá míra porodnosti byla 10, 2 promile a hrubá míra úmrtnosti byla 10, 7 promile. Přirozený přírůstek byl v okrese Strakonice záporný – minus 0,6 promile. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci Strakonice – 23 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Vodňany – minus 17 osob. V okrese Strakonice nebyl zaznamenán žádný přirozený přírůstek nebo úbytek celkem ve 23 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 30: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Strakonice

	Okres Strakonice
Počet živě narozených	720
Porodnost (‰)	10,2
Počet zemřelých	760
Úmrtnost (‰)	10,7
Přirozený přírůstek	- 40
Přirozený přírůstek (‰)	- 0,6

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Strakonice

V okrese Strakonice byl počet přistěhovalých 1 013 osob a počet vystěhovalých bylo 959 osob k 31. 12. 2016. Saldo migrace je kladné – 54 osob. Celkový přírůstek byl v okrese Strakonice k 31. 12. 2016 14 osob. Největší migrační úbytek byl zaznamenán v obci Blatná (minus 37 osob), kde bylo registrováno celkem 127 přistěhovalých osob a 164 vystěhovalých osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci Vodňany (41 osob), bylo evidováno celkem 191 přistěhovalých osob a 150 vystěhovalých osob. Žádný migrační přírůstek nebo úbytek nebyl zaznamenán celkem v devíti obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 31: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Strakonice

	Okres Strakonice
Počet přistěhovalých	1 013
Počet vystěhovalých	959
Saldo migrace	54
Saldo migrace (‰)	0,8
Celkový přírůstek	14
Celkový přírůstek (‰)	0,2

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Strakonice

K 31. 12. 2016 v okrese Strakonice bylo uzavřeno 350 sňatků a sňatečnost byla 4,9 promile. Rozvedeno bylo 168 manželství a rozvodovost byla 2,4 promile. Celkem bylo zaznamenáno 257 potratů a index potratovosti byl 35,7 na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 32: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Strakonice

	Okres Strakonice
Počet sňatků	350
Sňatečnost (‰)	4,9
Počet rozvodů	168
Rozvodovost (‰)	2,4
Počet potratů	257
Potratovost (‰)	3,6
Index potratovosti	35,7

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

5.7 Demografická charakteristika venkovských oblastí okresu

Tábor

Okres Tábor je složen celkem ze 110 obcí. Hranici 2 000 a více obyvatel převyšuje devět obcí, která lze označit za města. Mezi obce s nejvyšším počtem obyvatelstva patří Tábor (34 482 obyvatel), Sezimovo Ústí (7 251 obyvatel), Soběslav (7 002 obyvatel), Veselí nad Lužnicí (6 498 obyvatel), Bechyně (5 129 obyvatel) a Planá nad Lužnicí (4 028 obyvatel). Zbývajících 104 obcí lze rozřadit na základě počtu obyvatel do velikostních kategorií (viz Tabulka 33). Z celkového počtu venkovských obcí se největší počet obcí nachází ve velikostní kategorii obce s 0 – 199 obyvateli (52 obcí), žilo zde 6 040 osob. Oproti tomu nejvíce venkovských obyvatel žilo ve 32 obcích řadících se do velikostní kategorie obce s 200 – 499 obyvateli, celkem 9 952 osob. Obcí s nejnižším

počtem obyvatelstva v okrese Tábor se stala obec Zadní Střítež s pouhými 34 obyvateli. Na území okresu Tábor se nachází dvě obce s rozšířenou působností – Tábor a Soběslav. Nejvíce obcí spadá do správního obvodu obce Tábor (79 obcí) a celkem 80 329 obyvatel. Z toho je celkem 72 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem 22 294 obyvatel. Druhou obcí s rozšířenou působností je obec Soběslav. Ve správním obvodu obce Soběslav je celkem 31 obcí a 21 966 obyvatel. Z toho je celkem 29 obcí do 2 000 obyvatel s celkovým počtem obyvatelstva 8 466 osob. K 31. 12. 2016 žilo ve venkovských obcích okresu Tábor celkem 30 760 obyvatel, tj., celkem 30,1 % obyvatel okresu Tábor. Z toho důvodu lze o okresu Tábor tvrdit, že se jedná o významně venkovskou oblast, dle vymezení OECD. V okrese Tábor je 101 venkovských obcí, oproti tomu obcí městského významu je pouze 9, z toho lze určit, že venkovských obcí je jedenáctkrát více než městských obcí. Avšak podíl městského obyvatelstva je skoro dvojnásobně převažuje nad obyvatelstvem žijícím ve venkovských obcích. Obce s 2 000 a více obyvateli zaujímají větší podíl obyvatelstva (71 535 osob) v 9 obcích. Podíl obyvatelstva v obcích do 1 999 obyvatel je 30 760 osob v celkem 101 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 33: Venkovské obce okresu Tábor dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016

	obce s 0 - 199 obyvateli	obce s 200 - 499 obyvateli	obce s 500 - 999 obyvateli	obce s 1 000 - 1 999 obyvateli	obce s 2 000 - 2 999 obyvateli
počet obcí	52	32	14	3	3
počet obyvatel	6 040	9 952	9 773	4 995	7 145

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ - Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.

V okrese Tábor žilo k 31. 12. 2016 celkem 102 295 obyvatel, z toho je 50 310 mužů a 51 985 žen. V okrese Tábor je podíl žen výrazně vyšší než podíl mužů. Průměrný věk v okrese Tábor je 43,0 let. Nejvyšší průměrný věk v okrese Tábor byl zaznamenán v obci Bradáčov (56,1 let). Oproti tomu nejnižší průměrný věk byl zaznamenán v obci Dražičky (36,3 let). Nejvyšší podíl na obyvatelstvu má skupina osob věkové kategorie 15 – 64 let – 64,7 %. Druhý nejvyšší podíl zastoupení má věková kategorie osob 65 a více let – 20,1 %. Nejnižší podíl zastoupení má věková kategorie osob 0 – 14 let – 15,1 %. Okres Tábor vykazuje regresivní typ věkové struktury, z důvodu převahy postreprodukční složky nad dětskou (ČSÚ, 2018).

Tabulka 34: Věková struktura obyvatelstva v okrese Tábor k 31.12.2016

Věková kategorie	Okres Tábor
0-14 let	15,1 %
15-64 let	64,7 %
65 a více let	20,1 %
Průměrný věk	43,0 let
Muži	41,6 let
Ženy	44,3 let

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Tábor

V okrese Tábor se k 31. 12. 2016 narodilo živě narozených 1 039 dětí. Počet zemřelých byl 1 099 osob. Přirozený přírůstek je záporný – minus 60 osob. Hrubá míra porodnosti byla 10, 2 promile a hrubá míra úmrtnosti byla 10, 7 promile. Přirozený přírůstek byl v okrese Tábor záporný – minus 0,6 promile. Největší přirozený přírůstek byl registrován v obci Tábor – 28 osob. Největší přirozený úbytek byl registrován v obci Sezimovo Ústí – minus 50 osob. V okrese Tábor nebyl zaznamenán žádný přirozený přírůstek nebo úbytek celkem ve 23 obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 35: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okrese Tábor

	Okres Tábor
Počet živě narozených	1 039
Porodnost (‰)	10,2
Počet zemřelých	1 099
Úmrtnost (‰)	10,7
Přirozený přírůstek	- 60
Přirozený přírůstek (‰)	- 0,6

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Tábor

V okrese Tábor byl počet přistěhovalých 1 182 osob a počet vystěhovalých bylo 1 196 osob k 31. 12. 2016. Saldo migrace je záporné – minus 14 osob (- 0,1 promile). Celkový přírůstek byl v okrese Tábor k 31. 12. 2016 záporný – minus 74 osob (- 0,7 promile). Největší migrační úbytek byl zaznamenán v obci Tábor (minus 187 osob), kde bylo registrováno celkem 764 přistěhovalých osob a 951 vystěhovalých osob. Největší migrační přírůstek byl registrován v obci Planá nad Lužnicí (48 osob), bylo evidováno celkem 203 přistěhovalých osob a 155 vystěhovalých osob. Žádný migrační přírůstek nebo úbytek nebyl zaznamenán celkem v devíti obcích (ČSÚ, 2018).

Tabulka 36: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Tábor

	Okres Tábor
Počet přistěhovalých	1 182
Počet vystěhovalých	1 196
Saldo migrace	- 14
Saldo migrace (‰)	- 0,1
Celkový přírůstek	- 74
Celkový přírůstek (‰)	- 0,7

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Vybrané ukazatele za okres Tábor

K 31. 12. 2016 v okrese Tábor bylo uzavřeno 491 sňatků a sňatečnost byla 4,8 promile. Rozvedeno bylo 242 manželství a rozvodovost byla 2,4 promile. Celkem bylo zaznamenáno 405 potratů a index potratovosti byl 39,0 na 100 narozených dětí (ČSÚ, 2018).

Tabulka 37: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Tábor

	Okres Tábor
Počet sňatků	491
Sňatečnost (‰)	4,8
Počet rozvodů	242
Rozvodovost (‰)	2,4
Počet potratů	405
Potratovost (‰)	4,0
Index potratovosti	39,0

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ – Stav a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2016

6 Porovnání venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje

Okresy Jihočeského kraje (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor) byly zvoleny záměrně. Na základě mezinárodní definice vymezení OECD jednotlivé okresy Jihočeského kraje vykazují, že v žádném z okresů nebyla hodnota hustoty zalidnění vyšší než 150 obyvatel/ km² (viz Tabulka 2) a zároveň byly regiony vymezeny na významně venkovské či převážně venkovské oblasti. Lze tedy tyto okresy považovat za venkovské. Každému z okresů byla zasvěcena samostatná kapitola, ve které byly vymezeny a popsány jednotlivé demografické ukazatele a výsledné údaje za sledovaný rok 2016.

Rozlohou je okres Jindřichův Hradec největší ze sedmi porovnávaných okresů Jihočeského kraje, avšak nežije v něm nejvíce obyvatel. Nejvíce obyvatel žije v okrese České Budějovice, který se svou rozlohou řadí jako druhý největší okres Jihočeského kraje. Okres Jindřichův Hradec se skládá z 96 venkovských obcí tj., téměř srovnatelný počet jako ve zbylých okresech Jihočeského kraje. Výjimkou je pouze okres Český Krumlov, který se sice svojí rozlohou řadí jako třetí největší z okresů Jihočeského kraje. V okrese Český Krumlov se ale nachází skoro o dva a půl krát méně venkovských obcí než v okrese Jindřichův Hradec. To lze ovšem zdůvodnit tím, že v okrese Český Krumlov se nachází celkem pouze 47 obcí a z toho 40 se řadí mezi obce venkovského charakteru. Okresem s nejmenší rozlohou, ze sedmi porovnávaných okresů, je okres Strakonice. Při vymezení jednotlivých okresů Jihočeského kraje, na lokální úrovni, dle OECD byla hustota zalidnění ve všech okresech menší než 150 obyvatel/km². Okresem s největší hustotou zalidnění je okres České Budějovice. Druhým okresem s největší hustotou zalidnění je okres Tábor. Naopak okresem s nejmenší hustotou zalidnění je okres Prachatice. Druhým okresem s nejmenší hustotou zalidnění je okres Český Krumlov (viz Tabulka 2). Při vymezení okresů Jihočeského kraje na regionální úrovni, dle OECD se řadí celkem šest ze sedmi okresů mezi významně venkovské regiony, tzn., že ve venkovských obcích okresů (České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice a Tábor) žije 15 – 50 % obyvatel regionu. Naopak jediným okresem řadícím se mezi převážně venkovské regiony je okres Prachatice. V okrese Prachatice žije ve venkovských obcích více než 50 % obyvatel regionu. Jednotlivé okresy se odlišují svou strukturou obcí. Nejmenší obce s 0 – 199 obyvateli jsou výrazně zastoupené v okresech

Jindřichův Hradec, Prachatice, Strakonice a Tábor. Oproti tomu v okresech České Budějovice a Český Krumlov mají významné zastoupení větší obce s 200 – 499 obyvatel. Pouze v okrese Písek je struktura zastoupených obcí vyrovnaná.

V Tabulce 38 jsou pro srovnání vyobrazeny údaje o hrubých mírách, které se týkají přirozeného a migračního pohybu obyvatelstva venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje. Přirozený přírůstek není vyrovnaný ve všech venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje. Ve venkovských oblastech okresů České Budějovice, Český Krumlov a Prachatice můžeme hovořit o přirozeném přírůstku obyvatelstva, protože vykazují kladné hodnoty přirozeného přírůstku, tzn. růst počtu obyvatelstva (viz Tabulka 38). Oproti tomu venkovské oblasti okresů Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice a Tábor vykazují ztrátu obyvatelstva přirozenou měnou. V okresech Český Krumlov, Jindřichův Hradec a Prachatice je migrační saldo výrazně nižší než přirozený přírůstek oproti ostatním okresům. Venkovské oblasti okresů Jindřichův Hradec, Prachatice a Tábor registrovaly celkový úbytek obyvatelstva (viz Tabulka 38) (ČSÚ, 2018).

Tabulka 38 Pohyb obyvatel venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016

	Porodnost (‰)	Úmrtnost (‰)	Přirozený přírůstek (‰)	Migrační saldo (‰)	Celkový přírůstek (‰)
České Budějovice	11,3	9,6	1,7	4,1	5,8
Český Krumlov	11,2	9,9	1,3	-0,4	0,9
Jindřichův Hradec	9,7	9,9	-0,3	-2,3	-2,6
Písek	10,3	10,4	-0,2	2,0	1,8
Prachatice	10,4	9,7	0,7	-1,6	-0,8
Strakonice	10,2	10,7	-0,6	0,8	0,2
Tábor	10,2	10,7	-0,6	-0,1	-0,7

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ

Na hrubé míry porodnosti i úmrtnosti má vliv věková struktura populace jednotlivých venkovských oblastí. Dle Tabulky 39 lze vidět, že vybrané venkovské oblasti Jihočeského kraje mají téměř srovnatelnou věkovou strukturu. Pouze v okrese Český Krumlov je zastoupen stacionární typ, zbývající okresy evidují regresivní typ věkové struktury. Téměř ve všech venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje dominují starší věkové kategorie (viz Tabulka 39), tedy obyvatelstvo ve věku 65 let a více. Populace, ve které výrazný podíl zaujímá věková kategorie obyvatel ve věku 65 let a více má výrazný potenciál vykazovat vyšší hrubé míry úmrtnosti. Porovnáním Tabulky

38 a 39 lze tento jev potvrdit. Největší podíl postproduktivní složky obyvatel zauímají venkovské oblasti okresu Písek, Tábor a Jindřichův Hradec a byla zde evidována nejvyšší úmrtnost v roce 2016. Okres Český Krumlov je ze všech ostatních okresů nejmladší. Doložený průměrný věk je 41 let, který je nejnižší z porovnávaných okresů. Index stáří je lehce nad hodnotou 100 (ČSÚ, 2018).

Tabulka 39 Věková struktura obyvatel ve venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016

	Podíl obyvatel ve věku 0 – 14 let	Podíl obyvatel ve věku 15 – 65 let	Podíl obyvatel ve věku 65 a více let	Index stáří
České Budějovice	16,1 %	65,7 %	18,3 %	113,6
Český Krumlov	16,4 %	66,6 %	16,9 %	102,9
Jindřichův Hradec	14,8 %	65,2 %	20,0 %	134,9
Písek	14,9 %	64,4 %	20,7 %	138,6
Prachatice	15,4 %	66,3 %	18,2 %	118,1
Strakonice	15,4 %	65,2 %	19,4 %	126,4
Tábor	15,1 %	64,7 %	20,1 %	133,2

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ

V Tabulce 40 jsou uvedeny hrubé míry demografických ukazatelů jako je sňatečnost, rozvodovost a potratovost, které jsou znatelně vyrovnané. Vyšší míra potratovosti v okrese Český Krumlov je zapříčiněna tím, že tento okres je ze všech ostatních nejmladší. Mezi faktory ovlivňující potratovost se řadí náboženské přesvědčení, úroveň vzdělání, ekonomická situace či legislativní ustanovení (Demografický informační portál, 2004 – 2014).

Tabulka 40 Demografické ukazatele ve venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016

	Sňatečnost (‰)	Rozvodovost (‰)	Potratovost (‰)	Index potratovosti
České Budějovice	5,4	2,6	3,9	34,4
Český Krumlov	4,9	2,6	4,1	36,5
Jindřichův Hradec	4,7	2,5	3,5	36,0
Písek	4,6	2,0	3,3	31,9
Prachatice	4,9	2,1	3,4	33,1
Strakonice	4,9	2,4	3,6	35,7
Tábor	4,8	2,4	4,0	39,0

Zdroj: vlastní zpracování statistických dat ČSÚ

7 Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce byla demografická charakteristika venkovských oblastí vybraných okresů České republiky na základě získaných údajů a jejich následného porovnání.

Teoretická část se zaměřovala na vysvětlení pojmů venkov, vymezení venkova, typologie venkova a formování českého venkova. V následující kapitole byly vysvětleny pojmy demografie, vztah demografie k venkovu a byly charakterizovány základní demografické ukazatele – struktura obyvatelstva podle pohlaví, věku a vzdělání, úmrtnost, porodnost a plodnost, potratovost, sňatečnost, rozvodovost a migrace.

V praktické části byla zpracována demografická charakteristika venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje za rok 2016. Pro vymezení venkovského prostoru na území Jihočeského kraje byl aplikován ukazatel hustoty zalidnění. Z všeobecně uznávané mezinárodní definice vymezení OECD, která uvádí, že mezi venkovské oblasti se řadí oblasti, kde je hustota zalidnění do 150 obyvatel/km². Dle tohoto vymezení bylo, podle získaných údajů zjištěno, že všechny okresy Jihočeského kraje můžeme považovat za venkovský prostor (viz Tabulka 2) (ČSÚ, 2008). Pokud by byla brána v potaz snížená hodnota hustoty zalidnění, kterou uvádí Perlín, že za venkovské oblasti se považuje území s hustotou zalidnění do 100 obyvatel/km², tak by v tomto případě okres České Budějovice nemohl být považován za venkovskou oblast, jelikož hustota zalidnění je v tomto okrese vyšší než 100 obyvatel/km² (viz Tabulka 2) (Perlín, 2018). Avšak v této bakalářské práci byly venkovské oblasti vymezeny dle základní definice vymezení OECD.

Tato bakalářská práce poukázala na to, že všechny okresy Jihočeského kraje lze považovat za venkovské oblasti. Při porovnávání získaných údajů hustoty zalidnění venkovských oblastí jednotlivých okresů Jihočeského kraje bylo zjištěno, že v okresech České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice a Tábor žije ve venkovských obcích 15 až 50 % obyvatel. Pouze v jediném okrese Prachatice žije ve venkovských obcích více než 50 % obyvatel. Dle velikostní kategorie bylo zjištěno, že jednotlivé okresy se od sebe liší strukturou obcí. V okresech Jindřichův Hradec, Prachatice, Strakonice a Tábor zaujímají největší zastoupení malé obce s 0 až 199 obyvateli. Oproti tomu v okresech České Budějovice a Český Krumlov největší zastoupení zaujímají větší obce s 200 až 499 obyvateli. Pouze v okrese Písek je struktura zastoupení malých a větších obcí vyrovnaná. Struktura obyvatelstva podle pohlaví se

v jednotlivých venkovských oblastech od sebe liší. Ve venkovských oblastech okresů České Budějovice, Jindřichův Hradec, Písek, Strakonice a Tábor žije více žen než mužů. Naopak ve venkovských oblastech okresů Český Krumlov a Prachatice žije více mužů než žen. Odlišná struktura obyvatelstva dle pohlaví může být v jednotlivých venkovských oblastech ovlivňována různými demografickými procesy (pracovní migrace, mužská nadúmrtnost). Věková struktura obyvatel je ve všech venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje srovnatelná. Pouze v okrese Český Krumlov byl zaznamenán stacionární typ věkové struktury, v šesti zbylých venkovských oblastech byl evidován regresivní typ věkové struktury. Výrazný podíl zaujímají obyvatelé ve věku 65 let a více a index stáří je nad hodnotou 100 (viz Tabulka 39). Nejstarší obyvatelstvo žije v okresech Písek, Strakonice a Tábor, zaznamenaný nejvyšší průměrný věk 43,2 let. Oproti tomu v okrese Český Krumlov žije nejmladší obyvatelstvo, zaznamenaný nejvyšší průměrný věk 41 let. Věkovou strukturu obyvatelstva podle věku výrazně ovlivňují pohyby obyvatel ve venkovských oblastech. Jelikož ve všech venkovských oblastech zaujímají výrazný podíl obyvatelé ve věku 65 let a více, z tohoto důvodu všechny okresy vykazují vyšší hrubé míry úmrtnosti (viz Tabulka 38). Vysoký migrační přírůstek ve venkovských oblastech okresu České Budějovice je typický pro suburbánní zónu. Důvodem vyššího migračního salda může být blízkost měst České Budějovice, Hluboká nad Vltavou či Týn nad Vltavou nebo pozitivní vztah k přírodě. Naopak migrační úbytek ve venkovských oblastech okresů Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Prachatice a Tábor je typický pro pohraničí a vnitřní periférii. Migrační úbytek je v těchto oblastech způsoben tím, že se jedná o odlehlé venkovské oblasti s nejnižším potenciálem pro další rozvoj.

Dalším cílem této bakalářské práce bylo vyvrátit nebo potvrdit stanovené výzkumné otázky. Podařilo se potvrdit, že alespoň v jednom z okresů Jihočeského kraje žije ve venkovských obcích více než 50 % obyvatel, a to v okrese Prachatice. Dále byla potvrzeno, že ve venkovských oblastech je podíl městského obyvatelstva větší oproti venkovskému obyvatelstvu. Výzkumná otázka tvrdící, že ve všech venkovských oblastech okresů Jihočeského bude žít více žen, než mužů potvrzena nebyla.

I. Summary and keywords

The main aim of this bachelor thesis is the demographic characteristics of rural areas of selected districts of the Czech Republic based on the obtained data. It is followed by their comparison against each other.

The theoretical part of the bachelor thesis is focused on explaining the terms such as countryside and its demarcation, the typology of the countryside and the formation of the Czech countryside. The following chapter explains the terms of demography, the connection between demography and countryside and the basic demographic indicators were introduced. The population structure was classified by gender, age, education, mortality rate, birth rate, fertility rate, abortion rate, marriage rate, divorce rate and migration.

The demographic characteristics of rural areas of South Bohemian Region for 2016 is compiled in the practical part. In order to define the rural area in the South Bohemian Region, a population density indicator of up to 150 inhabitants per square kilometre was applied. The results shows that all districts of the South Bohemian Region can be considered rural areas. It has been confirmed that at least one of the districts of the South Bohemian Region has more than 50 % of the population living in villages. That is the district of Prachatice. According to the size category, it has been found out that the small municipalities with 0 – 199 inhabitants and larger municipalities with 200 – 499 inhabitants are most common in every district of the South Bohemian Region. The structure of the population by gender differs from one rural area to another due to different demographic processes. According to the age structure, the population is 65 years old and the oldest inhabitants live in the districts of Písek, Strakonice and Tábor. The highest recorded average age there is 43,2 years. On the other hand, the youngest population lives in the Český Krumlov district, with the highest average age being 41 years. The high migration rate is recorded in the rural areas of the České Budějovice district. The high migration rate is typical for the suburban zone. On the other hand, migration decline is recorded in the rural areas of the districts of Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Prachatice and Tábor. The migration decline is typical for the borderland and the inner periphery.

Key words: rural area, countryside, demographic indicator.

II. Seznam použitých zdrojů

Publikace:

- Binek, J. (2007). *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown.
- Binek, J. et al. (2010). *Synergie ve venkovském prostoru: Přístupy k řešení problémů rozvoje venkovských obcí*. (1st ed.). Brno: GaREP.
- Blažek, B. (1998). *Venkov, města, média*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Kalibová, K. (2006). *Úvod do demografie* (dotisk 2. vyd.). Praha: Karolinum.
- Kalibová, K., Pavlík, Z., & Vodáková, A. (2009). *Demografie (nejen) pro demografy* (3., přeprac. vyd.). Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Klufová, R. (2008). *Základy demografie*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Ekonomická fakulta.
- Koschin, F. (2000). *Demografie poprvé*. Praha: VŠE.
- Kouřilová, J. (2012). *Synergie vztahu město-venkov*. Praha: Alfa Nakladatelství.
- Leitmanová, I. F. (2012). *Venkov jako místo pro život*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika.
- Pělucha, M. (2012). *Venkov na prahu 21. století: venkov a jeho rozvoj na přelomu milénia, územní dopady znalostní ekonomiky na venkov, souvislosti vztahů města a venkova v globalizované ekonomice*. Praha: Alfa Nakladatelství.
- Poston, D. L., & Bouvier, L. F. (2010). *Population and society: an introduction to demography*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Faltová Leitmanová, I. (2012). *Regionální rozvoj – přístupy a nástroje*. Praha: Alfa nakladatelství.
- Roubíček, V. (1997). *Úvod do demografie*. Praha: CODEX Bohemia.
- Stimson, R. J., Stough, R., & Roberts, B. H. (c2006). *Regional economic development: analysis and planning strategy* (2nd ed.). Berlin: Springer.
- Torre, A., & Wallet, F. (2016). *Regional development in rural areas: analytical tools and public policies*. Švýcarsko: Springer.
- Válka, M. (2011). *Sociokulturní proměny vesnice: moravský venkov na prahu třetího tisíciletí*. Brno: Masarykova univerzita.

Internetové zdroje:

- Český statistický úřad. (2018). *ČSÚ a územně analytické podklady* | ČSÚ [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/czso/csu_a_uzemne_analyticke_podklady
- Český statistický úřad. (2018). *Databáze demografických údajů za obce ČR* | ČSÚ [Online]. Retrieved from <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>
- Český statistický úřad. (2018). *Města a obce* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/mesta_a_obce
- Český statistický úřad. (2018). *Obyvatelstvo – Obce* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from <https://www.czso.cz/csu/xc/obyvatelstvo-xc-obce>
- Český statistický úřad. (2018). *Okresy* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from <https://www.czso.cz/csu/xc/okresy>
- Český statistický úřad. (2018). *Okres České Budějovice* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_ceske_budejovice
- Český statistický úřad. (2018). *Okres Český Krumlov* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_cesky_krumlov
- Český statistický úřad. (2018). *Okres Jindřichův Hradec* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_jindrichuv_hradec
- Český statistický úřad. (2018). *Okres Písek* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_pisek
- Český statistický úřad. (2018). *Okres Prachatice* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_prachatice
- Český statistický úřad. (2018). *Okres Strakonice* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_strakonice
- Český statistický úřad. (2018). *Okres Tábor* | ČSÚ v Českých Budějovicích [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/okres_tabor

- Český statistický úřad. (2018). *Správní obvody | ČSÚ v Českých Budějovicích* [Online]. Retrieved from https://www.czso.cz/csu/xc/spravni_obvody
- Český statistický úřad. (2008). *1. Vymezení venkova* [Online]. Retrieved from <https://www.czso.cz/documents/10180/20565975/31136109a10.pdf/4fd0c582-65a0-4a79-a86a-1e88bb4c3e8c?version=1.0>
- Demografický informační portál (2004 – 2014). *Potratovost* [Online]. Retrieved from http://www.demografie.info/?cz_potratovost
- Pělucha, M. (2006). *Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformy SZP EU* [Online]. Retrieved from http://www.euroskop.cz/gallery/4/1258-evv_publikace_web.pdf
- Perlín, R. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [Online] (2008 ed.). Retrieved from <http://www.mvcr.cz/soubor/perlin-pdf>
- Perlín, R. (2018). *Vymezení venkovských obcí v Česku* [Online]. Retrieved from <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6384068>
- Perlín, Kučerová, S., & Kučera, Z. *Typologie venkovského prostoru Česka* [Online] (2010 ed.). Retrieved from http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2012/11/gcgs022010_perlin1.pdf
- Perlín, R., Kučerová, S., & Kučera, Z. (2010). *Typologie venkovského prostoru, specializovaná mapa s odborným obsahem* [Online]. In. Retrieved from <http://geography.cz/wp-content/uploads/2011/04/typologie.pdf>

III. Seznam obrázků a tabulek

Obrázky

Obrázek 1: Typologie venkovského prostoru podle potenciálu rozvoje 12

Tabulky

Tabulka 1: Velikostní a polohová typologie	9
Tabulka 2: Hustota zalidnění okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016.....	26
Tabulka 3: Venkovské obce okresu České Budějovice dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016	27
Tabulka 4: Věková struktura obyvatelstva v okresu České Budějovice k 31.12.2016	27
Tabulka 5: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu České Budějovice	28
Tabulka 6: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu České Budějovice.....	28
Tabulka 7: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu České Budějovice.	29
Tabulka 8: Venkovské obce okresu Český Krumlov dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016	30
Tabulka 9: Věková struktura obyvatelstva v okresu Český Krumlov k 31.12.2016	30
Tabulka 10: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Český Krumlov k 31. 12. 2016	31
Tabulka 11: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Český Krumlov k 31. 12. 2016	31
Tabulka 12: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Český Krumlov k 31. 12. 2016	32
Tabulka 13: Venkovské obce okresu Jindřichův Hradec dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016	33
Tabulka 14: Věková struktura obyvatelstva v okresu Jindřichův Hradec k 31.12.2016	34
Tabulka 15: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Jindřichův Hradec	34
Tabulka 16: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Jindřichův Hradec	35
Tabulka 17: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Jindřichův Hradec	35
Tabulka 18: Venkovské obce okresu Písek dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016.....	36
Tabulka 19: Věková struktura obyvatelstva v okresu Písek k 31.12.2016.....	37
Tabulka 20: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Písek	37
Tabulka 21: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Písek	38
Tabulka 22: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Písek	38
Tabulka 23: Venkovské obce okresu Prachatice dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016.....	39
Tabulka 24: Věková struktura obyvatelstva v okresu Prachatice k 31.12.2016.....	40
Tabulka 25: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Prachatice	40
Tabulka 26: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Prachatice	41
Tabulka 27: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Prachatice	41
Tabulka 28: Venkovské obce okresu Strakonice dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016	42
Tabulka 29: Věková struktura obyvatelstva v okrese Strakonice k 31.12.2016	43
Tabulka 30: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Strakonice	43

Tabulka 31: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Strakonice.....	44
Tabulka 32: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Strakonice.....	44
Tabulka 33: Venkovské obce okresu Tábor dle velikostní kategorie k 31. 12. 2016.....	45
Tabulka 34: Věková struktura obyvatelstva v okresu Tábor k 31.12.2016.....	46
Tabulka 35: Přirozený pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Tábor	46
Tabulka 36: Mechanický pohyb obyvatel ve venkovských oblastech okresu Tábor	47
Tabulka 37: Sňatečnost, rozvodovost a potratovost ve venkovských oblastech okresu Tábor	47
Tabulka 38 Pohyb obyvatel venkovských oblastí okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016	49
Tabulka 39 Věková struktura obyvatel ve venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016	50
Tabulka 40 Demografické ukazatele ve venkovských oblastech okresů Jihočeského kraje k 31. 12. 2016	50